

Univerza v Ljubljani
Pravna fakulteta

1. 1. 2009/ 10

Gospod. pr.

Zapiski

Avtor: A. L.
Profesor: P. G.

Ljubljana, april 2010

1. UVOD

I. POJEM IN RAZVOJ

- **civilno zasebno pravo** – odnos med subjekti je prirejen
- **civilnopravna razmerja, ki so tipična za gospodarstvo**
- **skupine pravnih pravil**
  - gospodarski subjekti: gospodarsko statusno pravo
  - gospodarski posli: obligacijskega prava
  - vrednosti papirji: obligacijskega prava
  - pravna ureditev trga: tržno in konkurenčno pravo- javnopravna pravila

RAZVOJ

- do konca 18. stoletja **gospodarsko pravo ni bilo ločeno od civilnega**
- konec 18., se je zaradi **spremembe gospodarskih razmer** pojavila potreba po gospodarskem pravu kot samostojni panogi (*prehod iz fevdalizma v kapitalizem*)
- pravo hitro reagira na družbeni in ekonomski razvoj- razvoj gospodarskega prava
- **začnejo nastajati velike kodifikacije civilnega prava**
- najprej izraz **trgovinsko pravo**, saj je bila trgovina glavno gibalno gospodarstva

II. DUALIZEM CIVILNEGA IN GOSPODARSKEGA PRAVA

DUALIZEM

- dualizem civilnega in gospodarskega prava pomeni, da se **razmerja** med gospodarskimi in negospodarskimi subjekti **obravnavajo ločeno**
- **potreba po dualizmu** se je pojavila iz dveh razlogov:
  - ker civilnopravna pravila niso dovolj elastična (so toga)
  - ker civilno pravo ne ureja pr. os. (le fiz. os.)

KOMERCIALIZACIJA CIVILNEGA PRAVA

- v začetku 20. stoletja se spet pojavi **težnja po enotnosti civilnega prava**
- **pomeni približevanje norm**, ki veljajo za razmerja med gospodarskimi subjekti in tistih, ki veljajo za razmerja med negospodarskimi subjekti
- gre za **modernizacijo** civilnega prava **pod vplivom gospod. pr.**– gospodarsko pravo je bilo modernejše, naprednejše, ker so trgovinski zakoniki nastali kasneje kot civilni- modernejše norme gospod. pr. se začnejo uporabljati tudi za negospodarska razm.

III. RAZVOJ PRI NAS

- **do 1918** – AO- veljata **ODZ** in **AHGB**
- **od 1918 do 1945** –Kraljevina Jugoslavija + še uporaba AO predpisov- osnutek Civilnega zakonika Kraljevine SHS nikoli ni stopil v veljavo (ne pride do poenotenja civ. pr.)
- **1946** –SFRJ- **Zakon o razveljavitvi** vseh predpisov sprejetih med okupacijo in pred letom 1945, vendar se **določbe ODZ še uporabljajo kot pravna pravila** pod dvema pogojem: če materija ni urejena z novimi zakoni in če predpis ni v nasprotju z novo ureditvijo v SFRJ

- **1954 –SUBP-** zbirka modernih gospodarskih pravil, ki jih je izdala gospodarska zbornica, zato ne veljajo obvezno, v njih prevzetih veliko rešitev iz modernih zakonodaj
- **od 1954 do 1978 –dualizem civilnega in gospodarskega prava-** uporaba ODZ in SUBP
- **1978 –ZOR-** za tisti čas zelo moderen zak., ureja tudi enoten jugo. trg, za nekatere pogodbe pa še vedno velja ODZ, ker jih ZOR ni urejal (*družbena, darilna pogodba*)
- **1991** – osamosvojitve **Slo- nova Ust.-** odpravi koncept družbene lastnine + vzpostavi nov gospodarski sistem- nova pravila, ki urejajo gospodarsko pravo
- **1993 –ZGD-** na novo ureja status gospodarskih subjektov (*statusno pravo*)
- **2001 –OZ-**koncept ZOR (moderen in kvaliteten) + izkušnje iz tujih zakonodaj

IV. POSEBNOST VIROV

- zakoni ne predstavljajo celotnega sistema virov gospodarskega prava
- OBIČAJI:** pravila nastajajo v gospodarski praksi
- **zbirke zapisanih** običajnih pravil, ki so uveljavljena v gospodarskem prometu
  - pravila se ustvarjajo z **dolgotrajnim ponavljanjem**, gospodarskim subjektom pride v zavest, da so pravila obvezna
  - običaji so **obvezujoči**, čeprav država tega ni določila z zakonom
  - gospodarska zbornica zbere taka pravila v zbirko, da se jih lažje uporablja v praksi
  - primer običajev, ki so nastali in se uveljavili v poslovnih praksah so **trgovinske klavzule**
    - trgovinske klavzule določajo obveznosti in dolžnosti gospodarskih subjektov
    - Mednar. trgovinska zbornica izdala zbirko pravil uveljavljenih v trgovini- Incoterms

AVTONOMNO PRAVO: pravila ustvarjajo gospod. subj. sami

SPLOŠNI POGOJI POSLOVANJA

- v gospod. se sklepa veliko število pogodb s podobno vsebino, samo stranke so različne
- zaradi lažjega in hitrejšega poteka gospodarskih poslov se ne piše vsake pogodbe posebej, ampak je **vsebina pogodbe že vnaprej določena s splošnimi pogoji poslovanja**
- **gospodarski subjekt, ki sestavlja pogodbo**, je po navadi močnejša stranka, ki gleda na svoj interes, vnaprej določi vsebino pogodbe in jo potem samo ponudi v sprejem drugi stranki
- **druga stranka** je v nevarnosti, kajti pogodba ji je samo ponujena v sprejem, dejansko nima možnosti, da bi se pogajala glede vsebine, ampak je prisiljena sprejeti tako pogodbo
- splošni pogoji poslovanja kot **pravni vir** zavezujejo drugo stranko samo, če stranka za njih ve ali bi bila morala vedeti (*ne velja klasično pravilo ignorantia iuris nocet, neizpodbojna pravna domneva je nekoliko omiljena*)
- določba "stranka bi bila morala vedeti" pomeni, da morajo biti splošni pogoji poslovanja **objavljeni tako, da bi se stranka z njimi lahko seznanila** ali če so ji bili predloženi

- **obstajajo** tudi **sodna pravila o kontroli splošnih pogojev poslovanja** – če vsebujejo pravila, ki so preveč v interesu gospod. subj., lahko pride do naknadne neuporabe pravil

V. DANAŠNJI RAZVOJ: *postaja vedno bolj mednarodno*

- naletimo na **probleme** ko pride do **stika zaključenega sistema nacionalnega prava in mednar. gospodarskega prava** –ovira za sklepanje pravnih poslov v mednar. prometu
- **unifikacija mednar. pr.:** ko vprašanje katero pravo se bo uporabilo
- skupna pravila + čez drž. meje – **mednar. pogodbe in konvencije**
- EU: **pri domačih predpisih treba upoštevati tujo sodno prakso**

2. KONKURENČNO PRAVO

I. TRŽNO PRAVO IN TRG: ureja trg

- **upoštevni trg:** je konkurenčni prostor na trgu kjer ponudniki in proizvodi tekmujejo za naklonjenost potrošnikov
- **proizvodi morajo biti** z vidika potrošnika medsebojno zamenljivi, **substitutivni**, kar pomeni, da se bodo potrošniki po zvišanju cen enega proizvoda odzvali s prestopom k 2.
- upoštevni trg lahko opredelimo v **trojnem smislu**
  - predmetni, stvarni trg: substituti- to so proizvodi, ki so zamenljivi v tolikšni meri, da se bo kupec odločil za enega ali za drugega, če so prodajni pogoji podobni
  - prostorski, geografski trg: slo območje= cela drž., zaradi majhnosti
    - območje, na katerem so podjetja udeležena v dobavi
    - na katerem so pogoji konkurence homogeni
    - možno ločiti od območij, kjer so drugačni pogoji konkurence
  - časovni trg:
    - proizvodi lahko menjajo počasi ali hitro (računalniška industrija),
    - trg lahko tudi časovno omejen (pojavi se samo ob enkratnih dogodkih)

II. KONKURENČNO PRAVO: ureja konkurenco

- ni del civilnega zasebnega prava, ampak **spada bolj v javnopravno sfero** (*država z represijo določa disciplino na trgu*)
- to je zaradi **varstva potrošnikov in konkurence**

KONKURENCA

- konkurenca je **zaželeno** stanje na trgu
- v konkurenci se **podjetja prilagajajo** tržnim razmeram, zato da si zagotovijo čim boljši položaj, ki se kaže predvsem v dobičku in stalni navzočnosti na trgu
- za konkurenco je bistveno, da si **vsak konkurent izbira svoje parametre** (*cena, količina...*) in da sam svobodno oblikuje razmerja med parametri
- poznamo **dve vrsti dejanj, ki škodujeta konkurenci**
  - nelojalna konkurenca:
    - **prepovedana z ustavo**
    - gre za **dejanje**, ki **nasprotuje tržnim običajem- konkurenca obstaja**
    - zatiranje nelojalne konkurence je namenjeno **ščitenju konkurence**
  - omejevanje konkurence
    - **prepovedano z zakonom**
    - **konkurence ni**
    - preprečevanje omejevanja konkurence- **ščiti trg** in s tem **koristi potrošnika**

III. PRAVNA UREDITEV KONKURENCE

- **ZVK:** prepoveduje dejanja, ki omejujejo konkurenco na trgu ali nasprotujejo dobrim poslovnim običajem pri nastopanju na trgu ali pomenijo nedovoljeno špekulacijo

- **ZPOmK:** ureja prepovedane omejitve konkurence, varstvo in ukrepe, če do takih omejitev pride, organe, ki skrbijo za varstvo konkurence, njihove pristojnosti in post.
- **veljava:** Slo= enoten gospod. + tržni prostor- kjerkoli pride do dejanj, ki škodujejo konkurenci, so taka dejanja prepovedana, čeprav ne učinkujejo na celem območju drž.
  - pravne in fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko dejavnost
  - ozemlje Slo + gospodarske subjekte, ki imajo svoj sedež v tujini, a opravljajo gospodarsko dejavnost prek slo. trga

2.1. OMEJEVANJE KONKURENCE

I. KARTELI: sporazumi o omejevanju konkurence

PREPOVED SPORAZUMOV MED PODJETJI, SKLEPOV GOSPODARSKIH ZDRUŽENJ IN USKLAJENIH RAVNANJ

- sporazumi, ki **preprečujejo, ovirajo ali izkrivljajo konkurenco** so **prepovedani in nični** (*generalna klavzula*)- primarnost veljave (tudi, če ni izrecno navedeno v zak.)
- poleg tega zakon še izrecno našteva primere prepovedanih sporazumov, ki sodijo med **hude omejitve konkurence** in se strožje presojujejo (*eksemplifikativno naštetih primeri*)
  - določati nakupne ali prodajne cene ali druge poslovne pogoje
  - omejevati ali nadzirati proizvodnjo, prodajo, tehnični razvoj ali naložbe
  - določati neenake pogoje za enakovrstne izpolnitve, kar postavi sopolgodbenika v konkurenčno slabši položaj
  - pogojevati sklenitev pogodbe z dodatnimi izpolnitvami, ki nimajo zveze s predmetom te pogodbe
  - razdeliti trg ali vire nabave med udeleženci

KARTELNI SPORAZUMI: sporazumi podjetji

- **sporazum med podjetji**- v katerih podjetniki izrazijo voljo za **omejitev konkurence**
- **pojem sporazuma v konkurenčnem pravu je širši** kot v civilnem, ker zajema tudi primere izražanja volj, ki jih v civilnem pravu ne moremo šteti za pogodbo ali so neveljavni
- dovolj, da **stranki nedvoumno izrazita željo po sporazumu, ki omejuje konkurenco**
- gl.= **skupni namen strank** – da se bodo na trgu obnašale na način, ki omejuje konkurenco
- kot sporazum v konkurenčnem pravu lahko štejemo:
  - ustni/ pisni
  - izražen v 1/ več aktih (*pismo predlagatelja in strinjanje v odg.*)
  - formalen/ neformalen (*gentlemanske pogodbe*)
  - nepodpisane pogodbe, ki za stranke nedvoumne (*sklenjene prek pooblaščenecv*)
  - pogodbe, ki ne veljajo, a povzročajo pravne in ekonomske učinke
  - pogodbe, sklenjene pod pritiskom
  - serija povezanih pogodb (*franšizing, delovanje hčerinskih družb*)

KARTELNI SKLEPI: sklepi gospod. združenj

- podjetja se lahko med seboj v združujejo, na podlagi **načela o svobodnem združevanju** gospodarskih subjektov
- da bi se podjetja izognila prepovedi sporazumov, so ustanovila **gospod. združenje, ki je potem sprejelo konkurenčno pomembne sklepe**, kar je povzročilo omejitve konkurence
- **enostranski akt**, ki nastane po **volji same organizacije**, in ne po volji podjetij, torej takšnega sklepa ni bilo mogoče pojmovati kot kartelni sporazum med podjetji
- ker ni šlo za kartelni sporazum, ni bil prepovedan, čeprav **enaki učinki**

- zato je zakon **sklep gospodarskih združenj izenačil s sporazumom**

USKLAJENA RAVNANJA

- **usklajeno delovanje subj. na trgu, ki so sicer konkurenti**
- usklajenost ravnanja se navzven kaže v **enakosti ravnanja glede posameznih konkurenčnih parametrov**
- **posledica** usklajenega ravnanja je, da **konkurenca**, ki je prej obstajala, **preneha**
- tudi tu je bil problem, ker **konkurenti dejansko niso sklenili sporazuma**, samo **delovali so usklajeno**
- šlo je za **neformalno sodelovanje med podjetji**, ki ni zajeto v sporazumu ali sklepu
- ker sporazum med konkurenti ni obstajal, pristojni organi niso mogli zaščititi konkurence
- zato je zakonodajalec v zakon vnesel pojem **usklajenega ravnanja** in ga **izenačil sporazuma**
- **usklajeno ravnanje konkurentov** je lahko **posledica dveh situacij**:
  - normalni razvoj tržnih razmerij: podjetja po svoji presoji ukrepajo glede na ravnanje konkurentov (*dovoljeno*)
  - soglasna, medsebojno usklajena volja: med konkurenti obstaja tržni stik, zaradi katerega je njihovo ravnanje na trgu enako in njihova volja usklajena (*prepovedano*)
- usklajeno ravnanje je treba dokazati, obstajati morata **dva elementa**:
  - obstoj dejanskega stika med strankama: sestanki, razprave, izmenjave informacij, stik je lahko pisen ali usten
  - cilj ali posledice tega stika: vplivati na tržno ravnanje, odpraviti negotovost glede prihodnjega ravnanja podjetja

PRIPOROČILA

- priporočilo je **enostranska želja** izdajatelja nasproti določenemu ali določljivemu krogu naslovnikov
- priporočilo načeloma **ni obvezno**, vendar naslovniki vedo:
  - da jim bo upoštevanje priporočila prineslo koristi, neupoštevanje pa škodovalo
  - da bo izdajatelj priporočila nanje pritiskal v drugih razmerjih, če priporočila ne bi upoštevali
  - da je priporočilo dejansko prikrita oblika sklepa gospodarskega združenja
- ZPOMK **ne omenja in ne prepoveduje priporočil**
- priporočila so prepovedana samo, če jih lahko subsimiramo pod kakšno drugo prepoved omejevalnega ravnanja

OBLIKE OMEJEVANJA KONKURENCE

- omejitev medsebojne konkurence med podjetji se lahko vzpostaviti na različne načine

HORIZONTALNI IN VERTIKALNI SPORAZUMI

- horizontalni so **sporazumi med podjetji na isti konkurenčni ravni** (*sporazum med prodajalci*)
  - pri horizontalnih sporazumih je potreben skupen namen strank
  - horizontalni sporazumi so načeloma prepovedani, razen če jih zakon izjemoma dopušča

- vertikalni so **sporazumi med podjetji na različnih konkurenčnih ravneh** (*sporazum med proizvajalcem in trgovcem*)
  - ti sporazumi ne omejujejo konkurence med podjetji samimi, temveč omejujejo eno ali drugo stranko, ali pa obe stranki pri razmerjih s tretjimi osebami
  - pri omejitvi konkurence z vertikalnim sporazumom ni potreben skupni namen strank

DIREKTNO IN INDIRECTNO OMEJEVANJE KONKURENCE

- pri **direktnem omejevanju konkurence** udeleženci sklenejo sporazum, ker želijo z njim omejiti konkurenco, namen sporazuma je omejevanje konkurence
- pri **indirektnem omejevanju konkurence** je omejitev konkurence samo posledica sklenjenega sporazuma, ne pa njegov namen (*obstaja neko temeljno razmerje med strankama, omejitev konkurence je posledica tega temeljnega razmerja in pripomore k uspešnemu izvrševanju temeljnega razmerja*)

CILJ IN UČINEK OMEJEVALNIH SPORAZUMOV

- **cilj** omejevalnih sporazumov je **omejiti konkurenco**
- ni bistveno in nujno, da v resnici pride do omejitve konkurence na trgu
- o **učinku** sporazuma govorimo, kadar med omejitvijo konkurence in sporazumom obstaja vzročna zveza

PREPOVEDANOST IN NIČNOST OMEJEVALNIH SPORAZUMOV

- omejevalni sporazumi so prepovedani in nični
- prepovedani so sporazumi, ki **imajo namen vzpostaviti omejitev konkurence**, ne glede na to, ali do omejevanja dejansko pride ali ne
- prepovedani do sporazumi, ki **niso imeli namena vzpostaviti omejitve konkurence**, pa je do tega vseeno prišlo
- ker so sporazumi prepovedani, **oškodovanec sme zahtevati odškodnino** po pravilih obligacijskega prava
- ker so sporazumi **nični** ne veljajo za nobenega udeleženca, vsak lahko ravna, kakor da sporazuma ne bi bilo

OMEJITVE MAJHNEGA POMENA – DE MINIS

- omejevalni sporazumi **niso prepovedani**, če ne vplivajo na konkurenco v določeni meri
- prepoved omejevanja konkurence s sporazumi se **ne uporablja za omejitve majhnega pomena**
- omejitve majhnega pomena sicer **imajo znake protipravnosti**, vendar sta **obseg in nevarnost protipravnega dejanja zelo majhna**

DOVOLJENI SPORAZUMI, KI OMEJUJEJO KONKURENCO

- ZPOMK se je približal uporabi pravila utemeljenosti – rule of reason
- **rule of reason** je splošno pravilo, ki kljub načelni prepovedi omejevanja konkurence dovoljuje nekatere omejitve konkurence, če so te omejitve razumne, utemeljene in potrebne, ker varujejo nekatere dobrine, ki so v konkretnem primeru pomembnejše kot svobodna konkurenca
- **prepoved omejevanja konkurence s sporazumi se ne uporablja pod določenimi pogoji**

- pozitivni pogoji so pogoji, ki morajo biti podani v konkretnem primeru in biti morajo tako pomembni, da je zaradi njih vredno žrtvovati načelo o svobodni konkurenci
  - če sporazum prispeva k izboljšanju proizvodnje ali razdelitve dobrin
  - če sporazum pospešuje tehnični in gospodarski razvoj
  - če sporazum zagotavlja uporabnikom pravičen delež doseženih koristi
- negativni pogoji so pogoji, ki preprečujejo, da bi za sporazum veljala izjema, ne smejo viti podani
  - če sporazumi nalagajo udeležnim podjetjem omejitve, ki niso nujne za doseganje navedenih ciljev:
  - če sporazumi dajejo udeležnim podjetjem možnost, da izključijo pomemben del konkurence glede predmetov pogodbe

POSAMIČNE IZJEME (*singular exemptions*)

- **posamična izjema** je sporazum, ki sicer omejuje konkurenco, ampak je dopusten, ker vsebuje pozitivne pogoje in ne vsebuje negativnih pogojev, ki jih navaja 5/3 ZPOmK
- UVK z odločbo odloči, ali gre za dopusten sporazum
- če UVK ne odobri posamične izjeme, je sporazum prepovedan in ničen že od svojega nastanka (*ex tunc*)

SKUPINSKE IZJEME (*block exemptions*)

- **skupinske izjeme** so skupine sporazumov, ki sicer omejujejo konkurenco, ampak so dopustni, ker vsebujejo pozitivne pogoje in ne vsebujejo negativnih pogojev, ki jih navaja 5/3 ZPOmK
- Vlada z uredbo določi, katere skupine sporazumov so dopustne

NEGATIVNI IZVID (*negative clearance*)

- **negativni izvid** je postopek v katerem UVK na zahtevo podjetja potrdi, da glede na dejstva, ki jih pozna, z določenim sporazum ni bila kršena prepoved omejevanja konkurence s sporazumi
- **značilnosti negativnega izvida** so:
  - odločitev, da ne gre za omejitev konkurence
  - odločba se opira na dejstva, ki jih UVK pozna (*UVK ni treba opraviti zahtevnega postopka kot za posamično izjemo*)
  - šibak učinek odločbe (*kadarkoli se lahko začne postopek zaradi omejevanja konkurence s sporazumi*)

II. ZLORABA PREVLADUJOČEGA POLOŽAJA = MONOPOLIZIRANJE PREVLADUJOČ POLOŽAJ

- **prevladujoč položaj** pomeni:
  - da podjetje na trgu nima konkurence (*monopol*)
  - da podjetje nima bistvene konkurence (*obstajajo tudi druga konkurenčna podjetja, vendar njihov vpliv ni bistven*)
  - da ima podjetje na trgu občutno boljši tržni položaj kot konkurenti (*določeno velikost tržnega deleža*)
- **prevladujoč položaj** podjetju **omogoča**, da prepreči učinkovito konkurenco na trgu in da ravna neodvisno od konkurentov, odjemalcev in potrošnikov

- za prevladujoč položaj **ni bistvena velikost podjetja, ampak tržni delež podjetja** na upoštevnom trgu
- prevladujoč položaj ima podjetje, ki ima 40% tržni delež
- če ima podjetje prevladujoč položaj, si ne sme dovoliti neodvisnega ravnanja, ki bi ogrozilo konkurenco na trgu

ZLORABA PREVLAJUJOČEGA POLOŽAJA

- prevladujoč položaj sam na sebi ni prepovedan, **prepovedana je zloraba prevladujočega položaja** na trgu
- **zloraba prevladujočega položaja** je ravnanje, ki povzroča škodo drugim podjetjem ali potrošnikom in ki ga podjetje ne bi moglo storiti, če bi obstajala konkurenca
- **opredelitev zlorabe prevladujočega položaja**
  - škoda: drugim podjetjem ali potrošnikom mora biti povzročena škoda ali pa mora obstajati možnost da škoda nastane; škodo mora biti posledica nedovoljenega ravnanja – ni vsaka škoda posledica zlorabe položaja
  - nedopustnost ravnanja: nedopustna so ravnanja, ki jih podjetje ne bi moglo storiti, če ne bi imelo prevladujočega položaja; nedopustno je lahko tudi ravnanje, ki nasprotuje dobrim poslovnim običajem;
  - korist prevladujočega podjetja: podjetje mora imeti od zlorabljanja prevladujočega položaja korist; vendar vsaka korist od prevladujočega položaja še ne pomeni zlorabe, to se presoja v vsakem primeru posebej

TIPIČNI PRIMERI ZLORABE PREVLAJUJOČEGA POLOŽAJA

- **primeri zlorab, ki so eksemplifikativno naštetih v zakonu**
  - pogojevanje nepoštenih prodajnih ali nakupnih cen
  - neupravičeno zviševanje ali zniževanje cen
  - omejevanje proizvodnje, trgov ali tehničnega napredka
  - uporaba neenakih pogojev za primerljive posle z različnimi poslovnimi partnerji
  - pogojevanje sklepanja pogodb z dodatnimi obveznostmi, ki niso povezane z vsebino teh pogodb
- naštetja dejanja so sama po sebi **negativna in povzročajo škodo**
- **namen oškodovanja** drugih podjetij **se predpostavlja** in ga ni treba posebej dokazovati, podjetje s prevladujočim položajem se mora zavedati, da s takim ravnanjem povzroča škodo

UGOTAVLJANJE PREVLAJUJOČEGA POLOŽAJA (*merjenje tržne moči*)

- pri **ugotavljanju prevladujočega položaja** je treba:
  - definirati upoštevni trg
  - ugotoviti, da je podjetje z visokim tržnim deležem aktivno na upoštevnom trgu
  - ugotoviti, da ni realne možnosti, da bi konkurenti zmanjšali ali omajali moč prevladujočega podjetja
  - ugotoviti, da prevladujoči položaj obstaja na določenem geografskem trgu

III. KONCENTRACIJA PODJETIJ

POJEM KONCENTRACIJ

- **koncentracije** so različne oblike združevanja podjetij, s katerimi se število konkurentov na trgu zmanjša
- koncentracije nimajo samo negativnih ekonomskih učinkov ampak tudi pozitivne

- zato je pri **presoji koncentracije** bistveno, ali je oz. bi lahko bila zaradi koncentracije omejena, izkrivljena ali preprečena učinkovita konkurenca
- **prepovedane so koncentracije, ki povečujejo moč enega ali več podjetij, pri tem pa bistveno zmanjšujejo ali onemogočajo učinkovito konkurenco na upoštevem trgu**
- glede na obseg in značaj obstajata dve vrsti koncentracij:
  - združitve: subjekti se združujejo, da bi zadržali položaj na trgu (*statusne koncentracije*)
  - prevzemi: namenjeni so krepitvi tržnih vlog (*pogodbene, obligacijske koncentracije*)

EKONOMSKI UČINKI KONCENTRACIJ

POZITIVNI UČINKI

- poveča se učinkovitost podjetja
- večja rentabilnost poslovanja podjetja
- večje sposobnosti za raziskave in razvoj
- lastno financiranje
- notranje kadrovske rezerve
- napoved združitve poveča učinkovitost
- krepitev nacionalnega gospodarstva

NEGATIVNI UČINKI

- koncentriranost trga se povečuje (*manj igralcev*)
- prihaja do koluzije (*združitvev pripelje do usklajenih ravnanj*)
- novo podjetje je tako močno, da lahko izvaja samostojne učinke (*hoče izkoristiti možnost za monopolni dobiček*)
- velika koncentracija politične moči podjetja

ZDRUŽITEV PODJETIJ

- pri **združitvi** se dve ali več predhodno neodvisnih podjetij nadomesti z enim novim podjetjem
- **kot združevanje lahko štejemo**:
  - pridobitev premoženja drugega podjetja: novo podjetje dobi premoženje spojenih podjetij (*aquisition, merger*)
  - pridobitev deleža drugih podjetij: nakup delnic, poslovnih deležev, a mora imeti dovolj pomemben obseg
  - nastanek koncerna ali podobnih oblik: odvisno podjetje je podrejeno vodenju gospodujočega podjetja
  - različne oblike podreditve drugemu podjetju: gre za delovanje na račun drugega podjetja, pogodba o odvajanju dobička, zakup podjetja
  - enak osebni sestav nadzornega sveta ali uprave: tudi to mora imeti dovolj pomemben obseg

PREVZEM PODJETIJ

- pri **prevzemu** eno ali več podjetij pridobi nadzor nad delom drugega podjetja (*z nakupom vrednostnih papirjev ali premoženja, s pogodbo, na kakršenkoli drugačen način*)
- del nad katerim je pridobljen nadzor, morajo biti **sposobni samostojnega podjetniškega delovanja**
- **nadzor** nad podjetjem predstavljajo pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki **omogočajo ali dajejo možnost izvrševanje odločilnega vpliva na to podjetje** (*lastništvo celotnega kapitala ali kapitalskega deleža, lastništvo ali pravica do*

kakršnekoli uporabe celotnega premoženja ali dela premoženja določenega podjetja, pravica ali pogodba, ki zagotavlja odločilen vpliv na glasovanje ali sklepe organov podjetja)

IZJEME, KI NE ŠTEJEJO ZA KONCENTRACIJO

- če **finančne organizacije ali zavarovalnice**, ki običajno trgujejo z vrednostnimi papirji, pridobijo poslovne deleže v nekem podjetju z namenom njihove nadaljnje prodaje
- če poslovne deleže pridobijo **investicijske družbe za upravljanje**, če pridobljene pravice uveljavljajo zaradi ohranitve celotne vrednosti naložb in ne vplivajo na konkurenčno vedenje podjetja

PRIGLASITEV KONCENTRACIJE

- **obstaja dolžnost priglasitve koncentracije** ne UVK
- **zakon določa tudi količinske pragove**, to pomeni da je treba koncentracija priglasiti, ko doseže predvideni prag (*če je skupni promet zadnjih 2 let presegel 8 milijard SIT, če so koncentrirana podjetja ustvarila več kot 40% tržnega deleža*)
- koncentracije, ki ne dosežejo predvidenega praga niso pomembne
- UVK presodi koncentracijo in izda odločbo

PRESOJA KONCENTRACIJE

- UVK presoja koncentracije glede na to
  - ali koncentracija ustvarja prevladujoč položaj
  - ali je zaradi tega učinkovita konkurenca bistveno oslABLJENA
- **smisel presoje** je ugotoviti, ali je koncentracija združljiva ali nezdružljiva s pravili konkurence

KRITERIJI ZA PRESOJO KONCENTRACIJE

- **tržni deleži**: treba je ugotoviti, kakšen je skupni tržni delež podjetij bi bila po koncentraciji pod istim nadzorom, če je skupni tržni delež prevelik bo zmanjšal učinkovito konkurenco
- **vstopne ovire**: treba je ugotoviti, kakšne so ovire pri dostopu na trg za konkurenčna podjetja (*davki, carina, kapitalski zagonški stroški, geografske vstopne ovire, transportni stroški...*), če so na trgu nizke vstopne ovire in je podana možnost enostavnega vstopa na trg, to zmanjšuje celo pomen visokih tržnih deležev
- **potencialna konkurenca**: ugotoviti je treba kakšna je možnost vstopa novega subjekta na trg, ki bi lahko omejil protikonkurenčne namere koncentriranega podjetja – upošteva se tudi potencialno tujo konkurenco
- **mednarodna konkurenčnost**: ugotoviti je treba, ali bi po koncentraciji podjetje postalo mednarodno konkurenčno, dajanje prednosti temu kriteriju ima kratkoročne učinke

ODLOČBA UVK

- UVK **izda soglasje**, s katero dovoli koncentracijo, če je koncentracija skladna s pravili konkurence
- UVK **izda soglasje** h koncentraciji, vendar **naloži podjetju izpolnitev dodatnih pogojev**
- UVK **ne izda soglasja**, ker je koncentracija neskladna s pravili konkurence

VI. DUMPINŠKI IN SUBVENCIONIRAN UVOZ

DUMPINŠKI UVOZ

POJEM DUMPINŠKEGA UVOZA

- za **dumpinški uvoz** gre, če je blago uvoženo po ceni, ki je nižja od normalne vrednosti
- **dumpinški proizvod** je na tujem trgu naprodaj mnogo ceneje, ker za pokritje nižje cene pa poskrbi prodajalec ali izvoznik s pomočjo višjih cen istega proizvoda na domačem trgu
- **dumping sam po sebi ni prepovedan**, zato ne more priti do odškodninske odgovornosti
- sankcija proti dumpinškemu uvozu je samo **antidumpinška dajatev**
- ni vsak poceni uvoz hkrati tudi dumpinški uvoz, biti mora pravno relevanten
- v vsakem posameznem primeru je treba **dokazati, da je izvozna cena nižja od normalne vrednosti**

UGOTAVLJANJE NORMALNE VREDNOSTI

- **primarna metoda**: primerjanje cene po kateri se proizvod prodaja na domačem in na tujem trgu
- **subsidiarna metoda**: kadar se enak proizvod na domačem trgu sploh ne prodaja ali prodaje ne omogočajo pravilne primerjave, se normalna cena ugotovi:
  - primerjanje s ceno, po kateri se proizvod izvaža v tretjo državo
  - konstruiranje vrednosti proizvoda: sešteje se proizvodne stroške, režijske in prodajne stroške ter dobiček
- **posebne metode za države z netržnim gospodarstvom**:
  - primerjanje s ceno, po kateri se proizvod prodaja v državi tržnega gospodarstva
  - konstruiranje vrednosti enakega proizvoda v tretji državi tržnega gospodarstva
  - primerjanje s ceno, ki se za enak proizvod plačuje na območju EGS z razumno stopnjo dobička
- **posebna pravila za določanje normalne vrednosti veljajo za**:
  - tranzitna prodaja: če se blago prodaja prek tretje države, se lahko vzame v poštev prodajna cena v državi izvoza ali v državi dejanskega izvora
  - povezane stranke: pri ugotavljanju normalne vrednosti se ne upoštevajo prodajni posli med strankami, ki so medsebojno povezane ali imajo sklenjen kompenzatorni dogovor

UGOTAVLJANJE IZVOZNE CENE

- **primarna metoda**: izvozna cena je dejansko plačana cena, zmanjšana za dajatve, popuste, rabate
- **konstruiranje izvozne cene**: če prave izvozne cene ni

PRIMERJAVA MED NORMALNO VREDNOSTJO IN IZVOZNO CENO

- normalna vrednost in izvozna cena se morata nanašati na isto fazo v trgovanju, da sta realno primerljivi
- primerjavo je treba opraviti **na podlagi tovarniški cene** (*treba je upoštevati uvozne dajatve, davki, prodajne stroške*)

STOPNJA DUMPINGA (*dumpinške marže*)

- stopnja dumpinga je znesek oz. **odstotek, za katerega normalna vrednost presega izvozno ceno**

- stopnja dumpinga je **podlaga za določitev** maksimalne **antidumpinške dajatve**

SUBVENCIONIRAN UVOZ

POJEM SUBVENCIONIRANEGA UVOZA

- za **subvencionirani uvoz** gre, kadar je bilo blago, ki se uvaža, deležno neposredne ali posredne pomoči pri proizvodnji ali izvozu v državi, iz katere blago izvira ali iz katere se izvaža
- **subvencionirani proizvod** je naprodaj ceneje, ker proizvajalcu del cene v obliki subvencije primakne država
- sankcija proti subvencioniranemu uvozu je samo **kompensacijska carina**
- za uvedbo kompensacijskih carin je potrebno **dokazati obstoj subvencije v državi izvoza ter njeno višino**

VRSTE SUBVENCIJ

- posredne in neposredne subvencije
- subvencije, namenjene le izvozu
- subvencije, namenjene izvozu in domači proizvodnji

ANTIDUMPINŠKE DAJATVE IN KOMPENZACIJSKE CARINE

- če vlada ugotovi da gre **dumpinški ali subvencionirani uvoz** in da **takšen uvoz povzroča znatno škodo domači proizvodnji** istovrstnega blaga ali **če takšna škoda grozi**, lahko po predpisanem postopku uvede antidumpinške dajatve ali kompensacijske carine
- **značilnosti antidumpinške dajatve ali kompensacijske carine:**
  - zaračunava se poleg redne cene
  - ne sme biti večja od stopnje dumpinga ali zneska subvencije
  - velja za čas in v višini, ki sta potrebna, da se nevtralizira dumping ali subvencija, ki povzroča škodo
- **predlog za uvedbo** antidumpinške dajatve ali kompensacijske carine lahko vloži eno ali več podjetij, ki pomenijo znaten del proizvodnje istovrstnega ali podobnega blaga
- predlog mora vsebovati podatke, iz katerih izhaja:
  - verjetnost, da obstaja dumpinški ali subvencionirani uvoz
  - škoda, ki nastaja ali utegne nastati na podlagi takšnega uvoza
  - vzročna zveza med dumpinškim oz. subvencioniranim uvozom ter škodo ali morebitno škodo

ŠKODA ZA DOMAČO INDUSTRIJO

- zoper dumpinški ali subvencionirani uvoz se ukrepa se samo, če se dokaže, da takšen **uvoz povzroča ali utegne povzročiti škodo domači proizvodnji**
- obstajati mora **verjetnost, da se bo grozeča škoda razvila v dejansko škodo**, takšna ugotovitev mora temeljiti na dejstvih, ne le sklepanjih
- nastajanje ali možnost nastanka škode je treba dokazati na ravni industrijske panoge, ne zadošča da škoda nastaja ali utegne nastati le enemu ali nekaterim proizvajalcem, škoditi mora proizvajalcem kot celoti

- dumpinški in subvencionirani uvoz morata povzročati **zaviranje razvoja domače industrije**

VZROČNA ZVEZA

- za uvedbo zaščitnih ukrepov **ni dovolj, da se dokažejo negativni trendi v ogroženi industriji** (*ker ne moremo vseh negativnih gibanj v ogroženi domači industriji pripisati dumpinškemu uvozu*)
- biti mora **dokazano, da so negativni trendi posledica dumpinškega in subvencioniranega uvoza** in ne drugih dejavnikov

POSTOPEK

- določbe ZVK urejajo le začetno fazo postopka
- **aktivna legitimacija**: vlagatelji morajo predstavljati znaten del proizvodnje istovrstnega ali podobnega blaga, dumping je možno sankcionirati le, če povzroča škodo celotni panogi in ne le posameznemu proizvajalcu
- **raze preiskave** v primerjalnih ureditvah:
  - preverjanje vloge oz. predloga za uvedbo postopka
  - razpošiljanje vprašalnikov o ekonomskih podatkih izvoznikom, ki so obtoženi dumpinga, uvoznikom teh proizvodov na trg EGS, predstavnikom prizadete industrijske panoge
  - preverjanje z obiskom inšpektorjev na sedežu izvoznikov, uvoznikov in predstavnikov industrije
  - ustno zaslišanje (obravnavo) na kateri imajo prizadete osebe pravico do vpogleda v dokumentacijo in podatke, na katere se bo opirala odločitev v postopku, vendar je potrebno pri tem upoštevati varovanje poslovnih skrivnosti prizadetih podjetij

IV. OMEJEVANJE TRGA Z OBLASTNIMI AKTI IN DEJANJI

POJEM OMEJEVANJA TRGA Z OBLASTNIMI AKTI IN DEJANJI

- javnopravni organi **ne smejo** z oblastnimi akti in dejanji **omejevati prostega nastopanja podjetij na trgu**
- **oblastni akti in dejanja**, ki omejujejo prosto nastopanje podjetij na trgu **so prepovedani**
  - če omejujejo svobodno menjavo blaga in storitev
  - če omejujejo svobodni vstop na trg
  - če omejujejo svobodno nastopanje na trgu
  - če kako drugače preprečujejo konkurenco
- **subjekti prepovedi** so: Vlada RS, državni organi, organi lokalnih skupnosti, ter podjetja, organizacije in posamezniki, ki jim je naloženo opravljanje javnih pooblastil

OMEJEVANJE PROSTEGA NASTOPANJA S PREDPISI

- **če pride do omejevanja** prostega nastopanja podjetij s predpisi **se varstvo interesov podjetij zagotavlja**: v postopku za presojo skladnosti predpisov z ustavo in zakoni ali v upravnem sporu

- **dovoljena je omejitev** prostega nastopanja podjetij s predpisi, **če se s tem zagotavljajo človekove pravice in svoboščine** ali če se varujejo gospodarska in socialna razmerja

OMEJEVANJE PROSTEGA NASTOPANJA S POSAMIČNIMI AKTI IN DEJANJI

- za **omejevanje prostega nastopanja s posamičnimi akti in dejanji** se šteje:
  - onemogočanje podjetju, da opravlja svojo dejavnosti
  - neupravičeno zavlačevanje postopka za izdajo dovoljenja za opravljanje dejavnosti
  - ustvarjanje diskriminacije med podjetji glede na njihov sedež
  - prepovedovanje prometa blaga in storitev zunaj območja lokalnih skupnosti
  - neutemeljeno zagotavljanje privilegirane položaja kakšnemu podjetju
- **če pride do omejevanja** prostega nastopanja podjetij s posamičnimi akti in dejanji **se varstvo interesov podjetij zagotavlja**: v upr. postopku ali v upravnem sporu

IZJEMOMA DOVOLJENE OMEJITVE

- oblastno omejevanje konkurence je dopustno le iz posebej utemeljenih razlogov, ki morajo biti v konkretnem primeru pomembnejši kot svobodna konkurenca
- pri določanju izjemoma dovoljenih omejitev je treba upoštevati načelo sorazmernosti in načelo neizogibnosti
- **Vlada sme predpisati omejitve na trgu**:
  - če nastanejo izredne razmere
  - če nastanejo motnje na trgu in pri preskrbi prebivalstva ali na drugih področjih in ogrožajo življenje
  - če nastanejo občutne motnje na trgu zaradi pomanjkanja dobrin, nujno potrebnih za življenje prebivalcev
  - če je treba zagotoviti potrebe po izdelkih, surovinah in reprodukcijskem materialu, ki so pomembni za obrambo Republike Slovenije
- Vlada je dolžna **omejitev razveljaviti takoj, ko prenehajo razlogi**, zaradi katerih je bila omejitev predpisana, ali ko je **mogoče stanje popraviti z drugačnimi ukrepi** (*načelo časovne omejitve ukrepov*)

OMILITEV ŠKODE ZARADI IZJEMNIH OMEJITEV

- če je bila podjetju z ukrepi zaradi izjemoma dovoljenih omejitev **prizadejana občutna škoda**, mora pristojni državni organ **sprejeti ukrepe za omilitev škode**
- ukrep za omilitev škode ne zagotavlja podjetju odškodnine, gre za ukrep družbene solidarnosti
- če je podjetju nastala občutno nesorazmerna škoda in država ne sprejme ukrepov za omilitev škode, lahko **podjetje zahteva povrnitev škode od države s tožbo**

V. DRŽAVNE POMOČI

POJEM DRŽAVNIH POMOČI

- **državna pomoč** je enostranski ukrep države, ki predstavlja breme za državo in prinaša koristi uporabniku

- bistveno je, da je državna pomoč dana je brez pravega razloga in brez ustrezne protistoritve podjetja (*protistoritve sploh ni ali ima premajhno vrednost glede na prejeto pomoč*)
- takšne državne pomoči so **prepovedane**
- za **ugotovitev, ali je bila podeljena državna pomoč**, je treba kumulativno **ugotoviti**:
  - obstoj državne pomoči, ki prinaša koristi uporabniku
  - da je pomoč zagotovljena iz državnih virov (*sem štejejo tudi državni viri na lokalni ravni*)
  - da dodeljena državna pomoč izkrivlja konkurenco in vpliva na trgovino med državami članicami EU

IZJEMOMA DOVOLJENE DRŽAVNE POMOČI

- **dovoljene državne pomoči** so izjeme od načela prepovedi državnih pomoči
- ločimo dve vrsti izjem:
  - izjeme ki so dovoljene po sami pogodbi: pomoči socialnega značaja, namenjene posameznim potrošnikom, pomoči za odpravo škode, povzročene z naravnimi nesrečami ali izrednimi razmerami, pomoč Vzhodni Nemčiji za razvoj gospodarstva
  - izjeme, o katerih odloča Komisija Evropske skupnosti: pomoči za spodbujanje gospodarskega razvoja na socialno ogroženih območjih, pomoči za izpeljavo pomembnega projekta v skupnem evropskem interesu, pomoči, da se odpravijo motnje v gospodarstvu države članice, pomoči za olajšanje razvoja gospodarskih dejavnosti ali gospodarskih območij, pomoči za ohranjanje kulturne ali naravne nacionalne dediščine, pomoči, za katere Svet Evropske skupnosti poda posebno odločbo

VRSTE DRŽAVNIH POMOČI

VRSTE DRŽAVNIH POMOČI PO NAMENU

- **regionalne pomoči**: namenjene so obrobim življenjskim skupnostim z izredno nizkim življenjskim standardom ali izredno visoko nezaposlenostjo
- **sektorske pomoči**: usmerjene so v določene sektorje (*kmetijstvo, ladjedelništvo, rudarstvo, tekstilna industrija*)
- **horizontalne pomoči**: namenjene izobraževanju, raziskovanju in razvoju, ustvarjanju novih delovnih mest, varčevanju z energijo, ohranjanju okolja...

VRSTE DRŽAVNIH POMOČI PO OBLIKAH

- **finančni ukrepi**: krediti, garancija države posojilodajalcu, davčne koncesije, zmanjšani prihodki države
- **prisilni ukrepi**: nadzor nad določanjem minimalnih in maksimalnih cen
- **splošni ukrepi državne ekonomske politike**: zagotavljanje infrastrukture in udeležba države v podjetju (*nacionalizacija ali privatizacija*)

VII. NEDOVOLJENA ŠPEKULACIJA

POJEM NEDOVOLJENE ŠPEKULACIJE

- **nedovoljena špekulacija je prepovedana**, ker izkorišča neredno stanje na trgu za pridobivanje neupravičene premoženjske koristi

- **posledice** nedovoljene špekulacije so **motnje na trgu, motnje pri preskrbi ali neupravičeno povečanje cen**
- ni nujno, da bi do posledic prišlo, zadošča, da dejanje utegne imeti posledice
- **neredno stanje na trgu** pomeni pomanjkanje določenega blaga, neredna oskrba z blagom, omejitve pri uvozu, hitro spreminjanje cen, občutna inflacija, razmere, ki nastanejo z oblastnimi ukrepi...
- v nerednem stanju lahko podjetje uveljavlja neobičajne prodajne pogojev (*izjemno visoke cene določenega blaga*)
- **namen** nedovoljene špekulacije je **pridobitev neupravičene premoženjske koristi**

PRIMERI NEDOVOLJENE ŠPEKULACIJE

- prikrivanje blaga, omejevanje ali ustavitev prodaje
- vezanje nakupa ene vrste blaga z nakupom druge vrste
- prodaja blaga na način in pod pogoji, s katerimi se kupcem opazno otežuje ali onemogoča nakup blaga
- sklepanje fiktivnih pogodb o nakupu ali prodaji
- nedoločitev roka dobave blaga
- pogojevanje prodaje blaga z vnaprejšnjim plačilom celotne ali delne kupnine

2.2. NELOJALNA KONKURENCA

I. POJEM NELOJALNE KONKURENCE

- za **nelojalno konkurenco** gre, če podjetje pri nastopanju na trgu, ravna v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in to povzroči ali utegne povzročiti škodo drugim udeležencem na trgu
- nelojalna konkurenca je **dejanje**, ki nasprotuje tržnim običajem, krši dobre poslovne običaje
- **nelojalna konkurenca je prepovedana** (74. člen URS, 13. člen ZVK)
- dejanje nelojalne konkurence ne ogroža obstoja konkurence
- pri nelojalni konkurenci gre za način nastopanja na trgu, ki ni primeren

II. METODE REGULIRANJA NELOJALNE KONKURENCE

SISTEM GENERALNE KLAVZULE

- **generalna klavzula** določa znake dejanja, ki štejejo za nelojalno konkurenco
- vsi znaki generalne klavzule morajo biti kumulativno izpolnjeni, da gre za dejanje nelojalne konkurence
- z generalno klavzulo zakon zajame tudi dejanja, na katera ni neposredno mislil in dejanja, ki jih ob nastanku zakona še ni bilo
- **primarni sistem generalne klavzule**: pri vsakem dejanju nelojalne konkurence treba ugotoviti, ali ima elemente iz generalne klavzule: zakon poleg generalne klavzule še eksemplifikativno našteva tipična dejanja nelojalne konkurence – to pomaga pri orientaciji in razlagi generalne klavzule, niso pa to vsi primeri nelojalne konkurence
- sistem primarne generalne klavzule je sedaj uveljavljen pri nas
- **subsidiarni sistem generalne klavzule**: zakon navaja posamezna dejanja, ki škodijo konkurenci, poleg tega vsebuje še generalno klavzulo, ki pride v poštev, kadar dejanja ni možno subsumirati pod enega od posebej naštetih opisov dejanskega stanja

ENUMERACIJA DEJANJ NELOJALNE KONKURENCE

- zakon je **taksativno našteva vsa dejanja nelojalne konkurence**, ni generalne klavzule
- tak sistem je **neučinkovit**, ker se tržni odnosi nenehno razvijajo in spreminjajo in ni mogoče vnaprej predvideti vseh dejanj nelojalne konkurence, ki jih je treba prepovedati (*zakonodaje se tudi ne more kar naprej spreminjati*) tak sistem so imeli v Nemčiji

SISTEM CIVILNEGA DELIKTA

- za dejanja nelojalne konkurence se uporabljajo **splošna pravila o civilnopravni odgovornosti**
- tak sistem je značilen za Code de Civile v Franciji

DOKTRINA PASSING OFF

- ta doktrina **kazuistično obravnava dejanja, ki ogrožajo pošteno konkurenco**
- doktrina se je razvila v angloameriškem pravu, kjer se sploh nimajo enotne kategorije nelojalne konkurence,

III. ELEMENTI GENERALNE KLAUZULE

- **ZVK: nelojalna konkurenca je dejanje podjetja pri nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katerimi se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu**
- za nelojalno konkurenco gre, če so **kumulativno podani vsi elementi generalne klavzule**
- **elementi generalne klavzule:** podjetje, nastopanje na trgu, nasprotovanje dobrim poslovnim običajem, škoda

PODJETJE

- izraz **podjetje** obsega vse subjekte, ki delujejo na trgu, in podjetniška združenja

NASTOPANJE NA TRGU

- z nastopanjem na trgu razumemo vsako **aktivnost podjetja, ki je usmerjena v pridobitev tržnega položaja**

NASPROTOVANJE DOBRIM POSLOVNIM OBIČAJEM

- nasprotovanje dobrim poslovnim običajem je **najpomembnejši element nelojalne konkurence**
- **dobri poslovni običaji so pravni standard**, katerega vsebino je treba določiti v vsakem posameznem primeru, nemogoče je postaviti definicijo, ki bi vedno držala, vsebina dobrih poslovnih običajev spreminja v času
- za poslovne običaje štejemo poslovno moralo, socialno etiko, vestnost, poštenost, profesionalno korektnost...
- dobri poslovni običaji so **kogentna pravila, uveljavljena v tržnih razmerjih**
- problematično je **ugotavljanje dobrih poslovnih običajev pred sodiščem**, ker bi moral sodnik soditi po sistemu univerzalnih vrednot ne po svojih zasebnih vrednotah

ŠKODA

- nelojalno konkurenco so dejanja, s katerim se **povzroči ali utegne povzročiti škoda** drugim udeležencem
- nastanek škode ni pogoj za obstoj nelojalne konkurence, zadošča že možnost nastanka škode
- nastanek škode je **pogoj samo za odškodninski zahtevek zaradi dejanja nelojalne konkurence**

IV. EKSEMPLIFIKATIVNO NAŠTEVANJE

- nekaj dejanj nelojalne konkurence je eksemplifikativno naštetih v zakonu
- **namen naštevanja** je, da nam da informacijo o tem, katera dejanja običajno štejemo za nelojalno konkurenco, če izpolnjujejo pogoje iz generalne klavzule
- dejanje nelojalne konkurence je **nelojalna reklama**
- **nelojalna reklama** je ravnanje, ki vpliva na potrošnike, tako da vzbuja njihovo zanimanje za določen proizvod, hkrati pa to ravnanje, ne ustreza resničnemu dejanskemu stanju
- namen ali subjektiven odnos podjetja ni relevanten, zadošča objektivna možnost nastanka takšnega vtisa

- pri nelojalni reklami je vseeno, ali je ravnanje usmerjeno na določen krog ali na posamezno osebo
- če je reklama usmerjena na določeno skupino potrošnikov (*otroci, starejši*), je njena lojalnost še bolj vprašljiva
- **virih v katerih je prepovedana nelojalna reklama:** Zakon o varstvu konkurence, Zakon o medijih, Zakon o omejevanju zlorabe tobačnih izdelkov, Slovenski oglaševalski kodeks

NERESNIČNA ALI LAŽNA REKLAMA

- **neresnična reklama** navaja podatke, ki niso resnični
- to je najbolj očiten primer nelojalne reklame
- gre za **navajanje trditve, ki so objektivno preverljive, vendar niso resnične** (*izguba aken v 3 dneh? ni mogoče!*)
- vedno je **treba ugotoviti ali je podatek**, ki ga navaja reklama **neresničen**
- zato podjetja, ki reklamirajo svoje blago z neresnično reklamo več pridobijo, kot pa izgubijo
- za neresnično reklamo gre tudi, če je **neresničen postopek oglaševanja**, na primer, če je bil v produkciji reklame uporabljen nek trik (*pri hrani za dojenčke in hišne ljubljence*)

ZAVAJAJOČA REKLAMA

- **zavajajoča reklama** navaja podatke ali izraze, ki zavajajo potrošnika in ustvarjajo zmedo na trgu
- gre za **podatke in izraze**, ki izkoriščajo potrošnikovo neizkušeno in neznanje, vsebujejo nejasnosti, čezmerna pretiravanja ali druge podobne sestavine
- **oblike zavajanja**
  - zavajanje glede podjetja: podjetja uporabijo ime, ki daje navidezni vtis o trdnosti podjetja, paziti je treba tudi pri uporabi besed akademija, klinika, institut, borza... za komercialne namene (*Happy Clinique*)
  - zavajanje glede proizvodov: pri potrošniku se vzbuja napačen vtis glede načina proizvodnje, značilnosti, sestavin, vsebine in drugih lastnosti proizvoda (*vakuumsko pakiran kmečki kruh*), tudi uporabljanje izrazov, ki nimajo pomena je zavajanje glede produktov (*silaniziranje*)
  - zavajanje glede cene: cena je lastnost blaga, na katero je kupec posebej občutljiv; navajanje cene mora biti primerno, običajno – navaja se celotne cene, ne cene brez davka; paziti je treba biti pri uporabi besede gratis (*če je gratis, je gratis vse*), tudi razprodaje lahko zavajajo glede cene (*glej navidezna razprodaja*)

REKLAMA Z ZLORABO POTROŠNIKA

- **reklama z zlorabo potrošnika** zlorablja nepoučenost in lahkovernost potrošnikov
- reklama pri potrošnikih ustvarja vtis o visoki kvaliteti blaga s storkovnimi izrazi, ki pa ne dajejo nobene koristne informacije (*ioni G, retinol A*) – reklama računa, da so potrošniki nestrokovnjaki in da bo strokovnost naredila vtis
- **reklama ne sme zlorabljeni zaupanja**: nekatere poklicne skupine ne smejo izrabljati svojega položaja za nagovarjanje potrošnika naj kupi produkt, to so osebe, ki v družbi uživajo ugled in zaupanje (*zdravniki, duhovniki*)

- prepovedano je tudi **izkoriščanje sočutja** ljudi v **komercialne namene** (*samo v dobrodelne namene*)

PRIMERJALNA REKLAMA

- **primerjalna reklama** skuša ustvariti dober vtis o lastnem proizvodu tako, da ga primerja s proizvodom drugega podjetja – s tem izkorišča ugled drugega podjetja
- pri primerjalni reklami moramo ugotoviti **2 elementa**:
  - primerjava s proizvodom drugega podjetja: v reklami mora biti zajeto prikazovanje tujega proizvoda, takšno prikazovanje je lahko tudi konkludentno (*lahko sklepamo, za kateri proizvod gre*)
  - ocenjevanje ali podcenjevanje drugega proizvoda: zadostuje kakršnakoli vrednostna sodba o obeh izdelkih, ni nujno, da bi bila ta sodba nujno neugodna ali nepravilna do drugega
- v **anglosaškem sistemu** je primerjalna reklama dovoljena, večina **kontinentalnih sistemov** šteje primerjalno za primer nelojalne konkurence (*EU meni, da je primerjalna reklama dopustna če ni neresnična in nelojalna, ker lahko spodbuja konkurenco med podjetji, potrošnik ima možnost preveriti kar vidi v reklamah – verjetno bo sčasoma postala dopustna*)
- dopustno je **primerjalno testiranje**, ker take primerjave opravljajo potrošniške in podobne neodvisne organizacije z namenom objektivno informirati tržne udeležence

NASLANJAJOČA PRIMERJALNA REKLAMA

- **naslanjajoča reklama** izkorišča tujega proizvoda v dobrem smislu
- podjetje primerja lasten proizvod s tujim, da bi doseglo vtis, da gre za podobno visoko kvaliteto
- tudi tako naslanjanje je prepovedano, ker pomeni kršitev pravic industrijske lastnine

KRITIZIRAJOČA PRIMERJALNA REKLAMA

- **kritizirajoča primerjalna reklama** izkorišča tuj proizvod v slabem smislu
- podjetje primerja lasten proizvod s tujim, da bi doseglo vtisa o superiornosti svojega/inferiornosti tujega proizvoda

SUŽENJSKA ALI SERVILNA REKLAMA

- **suženjska reklama** izkorišča tuje ideje, imitira tuja reklamna sporočila in način reklamiranja
- gre za kopiranje tujih idej in vzorcev, kraja in kršitev pravic industrijske lastnine

SUPERLATIVNA REKLAMA

- **superlativna reklama** je vrsta primerjalne reklame, ki se ne šteje za nelojalno reklamo
- ne gre za navajanje neresničnih podatkov, ampak za poudarjanje dobrih lastnosti blaga, ki je tako pretirano, da ga nihče ne jemlje resno, zato ni nevarnosti, da bi neresničnost vplivala na tržno odločitev

DISKRIMINACIJSKA ALI OSEBNA PRIMERJALNA REKLAMA

- **diskriminacijska reklama** je vrsta primerjalne reklame, pri kateri podjetje reklamira svoj proizvod na tak način, da omalovažuje drugo podjetje, ker primerja osebne okoliščine pri sebi ali konkurentu
- kot osebne okoliščine se štejejo sklicevanje na narodnostno, rasno, politično ali versko pripadnost

OČRNITEV

- pri **očrnitvi** ni nujno, da gre za reklamiranje
- gre za dajanje podatkov o konkurentu, ki bi utegnili prizadeti njegov ugled ali poslovanje
- očrnitev ni dopustna če zanjo ni utemeljenega razloga in če gre podjetju za krepitev lastnega tržnega položaja oz. za poslabšanje konkurentovega

PREMIJSKI POSLI

- pri **premijskih poslih** gre za pridobivanje kupcev z dajanjem ali obljubljanjem nagrad ali premoženjskih koristi, ki po vrednosti občutno presegajo vrednost blaga, s katero naj kupec pridobil možnost nagrade
- **premija** je nagrada, popust, garancija, žrebanje za nagrado...
- premijski posel obljublja ali daje posebno premijo, ki jo je mogoče pridobiti s sklenitvijo kupoprodajne pogodbe
- premija je **akcesorna**, do nje lahko prideš le z nakupom določenega blaga
- premijski posel **psihološko pritiska na potrošnika**, ga odvrča od realne presoje ekonomske upravičenosti nakupa, objektivne razloge za nakup so potiska v ozadje, **izkrivlja motiv** za nakup blaga
- potrošnik je prepričan, da uživa posebno ugodnost, da bo nekaj dobil zastonj, v resnici pa gre za povečevanje prodaje in ne za premoženjsko korist kupca
- poseben problem je **nagovarjanje populacije z nizko kupno močjo**, ki je zelo dojemljiva za premijske posle, taka populacija spada v ogroženo skupino, zato bi bilo treba bolj restriktivno določiti sankcije

NERESNIČNO OZNAČEVANJE BLAGA OZ. STORITEV

- **neresnično označevanje** pomeni, da se prodaja blago z označbami, ki ustvarjajo ali utegnejo ustvariti zmedo glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakovosti ali drugih lastnosti blaga
- prepoved tega dejanja skuša varovati tržno disciplino, ne pravic drugih oseb

PRIKRIVANJE NAPAK IN DRUGAČNO ZAVAJANJE POTROŠNIKOV

- podjetje lahko prikriva napake in drugače zavaja potrošnike
  - z aktivnim delovanjem: zatrjevanje, da ima blago določene lastnosti
  - z opustitvijo: če ne opozori druge stranke na napako

POSEG V TUJA POSLOVNA RAZMERJA

- za dejanje **posega v tuja poslovna razmerja** so **potrebna tri podjetja**:
  - dve podjetji, med katerima obstaja poslovno razmerje ali bi lahko nastalo
  - podjetje, ki s svojim dejanjem želi takšno razmerje prekiniti, preprečiti razmerje ali otežiti poslovno razmerje, pri tem ni nujno, da bi to podjetje potem samo vstopilo v tako razmerje
- **med posege v tuja razmerja uvrščamo tudi**
  - dumpinška prodaja, da bi se razdrlo tuje poslovno razmerje
  - zniževanje prodajnih ali zviševanje nakupnih cen, da bi se razdrlo tuje poslovno razmerje
  - bojkot, poziv drugim podjetjem, naj ne sklepajo poslovnih razmerij z določenimi podjetji oz. naj jih razdrejo
  - speljevanje delavcev

NEUPRAVIČENO NEIZPOLNJEVANJE ALI RAZDIRANJE POGODB

- gre za **poseg podjetja v pogodbeno razmerje**, v katerem je **samo udeleženo**
- sama po sebi takšna dejanja niso nelojalna – potreben je še **dodatni namen** podjetja **skleniti enako ali podobno pogodbo z drugim podjetjem**
- potem gre za kršitev načela pacta sunt servata in za kršitev dobrih poslovnih običajev

NAVIDEZNA RAZPRODAJA

- oglaševanje navidezne razprodaje oz. navideznega znižanja cen, ki zavajajo potrošnike je nelojalno in prepovedano
- **navidezno znižanje cen** pomeni ustvarjanje videza, da so cene manjše
- **navidezna razprodaja** pomeni, da obstaja le videz razprodaje, v resnici pa gre za normalno prodajo
- za razprodaje veljajo dobri poslovni običaji, ki so vnaprej zapisani, izdaja jih je GZS
- poudarjajo načelo vestnega in poštenega poslovanja, razprodaja mora biti objavljena na krajevno običajen način

NEUPRAVIČENA UPORABA ZUNANJIH ZNAMENJ

- ponavadi gre za **neupravičeno uporabo** imena, firme, znamke ali oznake drugega podjetja
- firmo varuje ZGD, znamko in ostale oznake podjetja pa varuje ZIL
- ni bistveno ali je drugo podjetje dalo soglasje za uporabo svoje znamke ali oznake
- vsaka **uporaba tujega znamenja je neupravičena**, ker se s tem **ustvarja zmeda na trgu**
- varovan je interes potrošnikov, ne interes konkurentov

PODKUPOVANJE

- **podkupovanje** je dajanje ali obljubljanje daril, premoženjske ali drugačne koristi drugemu podjetju ali osebi, ki dela za drugo podjetje, da bi se s tem omogočila neka ugodnost, ki je v škodo kakšnega podjetja ali potrošnikov
- **razmejitev** med podkupovanjem in običajnim poslovnim darilom ali ugodnostjo je **težavna**, zato je treba uporabiti **kriterij dobrih poslovnih običajev** iz generalne klavzule
- za nelojalno konkurenco se šteje le dajanje in obljubljanje daril, ne pa njihovo prejemanje

NEPOOBLAŠČENA UPORABA STORITEV

- kadar so določene osebe v posebno tesnem razmerju z nekim podjetjem, potem konkurent brez dovoljenja tega podjetja ne sme uporabljati njihovih storitev
- to velja za: trgovskega potnika, trgovskega predstavnika in zastopnika

KRŠITEV POSLOVNE SKRIVNOSTI

- **poslovna skrivnost** so podatki, za katere tako določi gospodarska družba s pisnim sklepom, in podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba
- nelojalno konkurenco je pridobivanje in neupravičeno izkoriščanje poslovne skrivnosti drugega podjetja

V. SODNO VARSTVO PRED DEJANJI NELOJALNE KONKURENCE

- načeloma lahko prizadeti udeleženec s **tožbo zahteva prepoved nadaljnjih dejanj nelojalne konkurence**, uničenje predmetov, s katerimi je bilo storjeno dejanje nelojalne konkurence in vzpostavitev prejšnjega stanja – dejansko je to bolj **težko izvedljivo**
- če je bilo dejanje nelojalne konkurence storjeno s sredstvi javnega obveščanja ali je prizadelo veliko udeležencev, lahko prizadeti udeleženec zahteva tudi **objavo sodbe v sredstvih javnega obveščanja**
- veliko časa mine, preden sodba postane pravnomočna in do takrat je ravnanje, ki pomeni nelojalno konkurenco, že zdavnaj preneha – **razen moralne obsodbe s tožbo ne dosežemo ničesar**
- **sodna praksa** glede nelojalne konkurence je bolj **borna**
- poleg tega pa med udeleženci na trgu velja **pakt o nenapadanju**
- če je z dejanji, ki so po tem zakonu nedopustna, **komu storjena škoda, sme ta zahtevati odškodnino**

3. STATUSNO GOSPODARSKO PRAVO

I. RAZVOJ NA OBMOČJU SLOVENIJE

- status je skupek pravnih posledic, ki se vežejo na položaj subjekta
- statusno pravo je posebna skupina norm, ki ureja položaj, pravni status, lastnosti in sposobnosti pravnih oseb
- **do 1918** je veljal je avstrijski Trgovinski zakonik (AHGB), ki je urejal vse oblike gospodarskih družb
- **od 1918 do 1946** je veljal klasičen sistem kapitalizma
- **od 1946 do 1950** se uvede načelo administrativnega socializma, podpržavi se večina podjetij
- **od 1950 dalje** se uveljavi sistem samoupravljanja, družbena lastnina pripada delavcem, materialne pravice se pridobivajo samo na podlagi dela, izključena je možnost pridobivanja materialnih pravic z vlaganjem kapitala
- **leta 1965** je sprejet Temeljni zakon o podjetjih, uvede pojem podjetja kot pravne osebe, ki razpolaga s svojim premoženjem, podjetje ni lastnik premoženja, vendar odgovarja, nosilci odločanja so delavci
- **leta 1971** so sprejeti ustavni amandmaji, ki ukinejo podjetje in uvedejo pojem organizacije združenega dela
- **leta 1974** se v Ustavi še bolj poudari načelo samoupravljanja in uveljavi sistem združnega dela
- **leta 1976** je sprejet Zakonu o združenem delu, ureja pretežni del statusnega prava in delovanje podjetij; ureja združeno delo, uveljavijo so se TOZD, v katerih naj bi šlo za neposredno odločanje delavcev, dejansko se odloča z delegatskim sistemom, kar pospešuje rast administracije in slabša ekonomske razmere delavcev
- **leta 1988** pride do pomembnih ustavnih sprememb, izkaže se da sistem združenega dela ne funkcionira, ker ni stimulacije za vlaganja v gospodarstvo, ker kdor da kapital ne more odločati, spet načelo kapitalskega odločanja
- **leta 1989** je sprejet Zakon o podjetjih, ki vnaša načelo kapitalskega odločanja, zakon pa omogoča zasebno ustanavljanje podjetij, ki so statusno izenačena z družbenimi, zakon pa uveljavi v znane oblike trgovinskih družb
- **leta 1993** je sprejet Zakon o gospodarskih družbah, ki je glavni pravni vir gospodarskega prava, ureja pravni status gospodarskih družb in samostojnega podjetnika, v splošnem delu so pravila, ki veljajo za vse gospodarske družbe, v posebnem delu pa so urejene posamezne oblike gospodarskih družb

3.1. GOSPODARSKE DRUŽBE

I. SPLOŠNO

RAZVOJ GOSPODARSKE DRUŽBE

- včasih so na trgu nastopale samo fizične osebe, posamezniki, ki so se ukvarjali z gospodarstvom
- ko se začne pojavljati kapital, nastane potreba po povezovanju posameznikov v nove pravne subjekte
- prve se oblikujejo **societas** – združenje fizičnih oseb, ki se ustanovi z družbeno pogodbo, ustvarja obligacijsko razmerje med pogodbeniki, skupen jim je riziko, obstaja še danes, vendar se malo uporablja
- v 19. in 20. stoletju se začne pojavljati se velika količina kapitala, ki pa je razpršen
- ko se začnejo posamezniki združevati v **gospodarske družbe**, se začne kapital zbirati v rokah enega subjekta, se investira, kar omogoča napredek, razvoj in večji donos

POJEM GOSPODARSKE DRUŽBE

- **gospodarska družba** je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost
- gospodarski družbi pravni red podelil pravno subjektiviteto – lastnost pravne osebe, tako da lahko sama nastopa v pravnem prometu in je nosilec pravic in dolžnosti
- gospodarska družba je sestavljena iz družbenikov (*fizične ali pravne osebe*), ki so jo ustanovili zato da bi v okviru družbe opravljali pridobitno dejavnost, družba nastopa namesto njih

II. STATUS GOSPODARSKIH DRUŽB

OSEBNE IN KAPITALSKE DRUŽBE

- gospodarske družbe se delijo na:
  - osebne družbe: D.N.O., K.D., T.D.
  - kapitalske družbe: D.O.O., D.D., K.D.D.
- kriterij za delitev družb je **odgovornost družbenikov za obveznosti družbe**
  - osebna družba: poleg družbe odgovarja za obveznosti družbe vsaj en družbenik z vsem svojim premoženjem, upnik lahko poseže na premoženje družbe in družbenika
  - kapitalska družba: družba sama odgovarja za svoje obveznosti, upnik lahko poseže samo na premoženje družbe, družbenik tvega samo svoj vložek, tudi če so dolgovi družbe večji od družbenega premoženja, upniki ne morejo poseči po premoženju družbenika

DVOJNI VIDIK STATUSA

- ko govorimo o statusu gospodarske družbe, mislimo na notranja razmerja med člani in na zunanja razmerja gospodarske družbe do tretjih oseb – **dvojni vidik statusa**

NUMERUS CLAUSUS

- pravni red ponuja različne oblike gospodarskih družb
- gospodarsko dejavnost je možno opravljati le v eni izmed oblik, ki jih predvideva zakonodaja

SOODLOČANJE

- družbeniki na podlagi vloženega kapitala **pridobijo na gospodarski družbi določene pravice** – pravico do udeležbe na dobičku in pravico do soodločanja v organih družbe
- družbeniki ne pridobijo lastninske pravice, ker gospodarska družba nima lastnika, je samostojen pravni subjekt

LOČENOST PREMOŽENJA

- premoženje družbenikov in družbe je ločeno
- lastnik premoženja, ki ga pridobi družba niso družbeniki, ampak družba sama

LASTNOST PRAVNE OSEBE

- vse gospodarske družbe razen tihe družbe so pravne osebe
- pravni red je podeli pravno subjektiviteto, lastnost pravne osebe, če družba izpolnjuje predpisane pogoje
- družba pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v sodni register

SUBSIDIARNA UPORABA CIVILNEGA PRAVA

- če z zakonom ni drugače določeno se pri D.N.O. uporabljajo pravila o civilnopravni družbeni pogodbi
- pred vpisom v register se za razmerja med družbeniki uporabljajo pravica o civilnopravni družbeni pogodbi

III. NASTANEK GOSPODARSKE DRUŽBE

AKT O USTANOVITVI

- akt o ustanovitvi je **družbena pogodba**, razen pri D.D. je akt o ustanovitvi **statut**
- v družbeni pogodbi ali statutu se družbeniki dogovorijo o **pravni obliki družbe** in o **medsebojnih razmerjih**
- družbena pogodba ali statut pomenita **izjavo volje družbenikov**
- vendar z družbeno pogodbo in statutom še ne nastane pravna oseba

VPIS V SODNI REGISTER

- da bi gospodarska družba pridobila **lastnost pravne osebe**, jo je treba **vpisati v sodni register**
- gospodarska družba pridobi pravno subjektiviteto s **trenutkom vpisa v sodni register**
- z vpisom javnosti postane znano, da je družba nastala, sicer nastanek pravne osebe navzven ni razviden
- **normativni sistem ustanavljanja gospodarskih družb**: sodišče mora vpisati v sodni register vsako gospodarsko družbo, če izpolnjuje pogoje za ustanovitev, ki jih določa zakon
- **koncesijski sistem ustanavljanja gospodarskih družb**: včasih je država odločala o tem, katera družba se sme ustanoviti in katera ne, za začetek opravljanja gospodarske dejavnosti je bilo potrebno pridobiti dovoljenje

PREDDRUŽBA (*vorgesellschaft*)

- med sprejetjem akta o ustanovitvi in vpisom v sodni register preteče nekaj časa
- v tem času družba še nima lastnosti pravne osebe, nima pravne sposobnosti, zato tudi pravic in obveznosti nima

- načeloma družba pridobi pravno subjektiviteto z vpisom v sodni register
- pravni red odstopi od tega načela in prizna institut **predružbe**, ki omogoča, da ima družba v obdobju med sprejetjem akta o ustanovitvi in vpisom v register že lahko opravlja določena dejanja in je nosilec pravic in dolžnosti, čeprav še ni pravna oseba:
  - lahko vloži prijavo za vpis v sodni register
  - lahko odpre bančni račun
  - lahko pridobi sredstva
- **v času obstoja predružbe** za družbenike in za predružbo **veljajo naslednja pravila**
  - za medsebojna razmerja med družbeniki se uporabljajo pravila o civilnopravni družbeni pogodbi
  - če kdo nastopa v imenu družbe, odgovarja osebno, če je teh oseb več, odgovarjajo solidarno
  - koristi, ki jih je družbenik pridobil v tem času, je dolžan prenesti na družbo po vpisu v register

3.2. STATUSNOPRAVNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKE DRUŽBE

I. DEJAVNOST GOSPODARSKIH DRUŽB

- gospodarska družba opravlja **pridobitno dejavnost** kot svojo izključno dejavnost, lahko pa opravlja tudi dejavnost ki ni pridobitna, če je to v skladu z zakonom
- **družba se ne sme opravljati** poslov, ki so izven okvira njene dejavnosti in tistih dejavnosti, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli
- kljub temu sme družba opravljati nekatere posle, ki čeprav ne pomenijo neposrednega opravljanja dejavnosti, ampak so potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnost (*tovarna čevljev kupi letalsko karto za direktorja*)
- dejavnost družbe je **določena v aktu o ustanovitvi in vpisana v register**
- **posli, ki so sklenjeni izven dejavnosti družbe** so t.i. **posli ultra vires**
  - po ZGD so pravni posli ultra vires veljavni, razen če je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev dejavnosti, vendar navedba dejavnosti v registru še ne pomeni, da je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev (*izjema od publicitetnega načela sodnega registra!!!*)

II. ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI

- gospodarska **družba** vedno **odgovarja za svoje obveznosti** z vsem svojim premoženjem
- vprašanje pa je, **ali poleg družbe odgovarjajo tudi družbeniki** – to je odvisno od tipa družbe
- pri osebnih družbah odgovornost praviloma preide na družbenike, pri kapitalskih družbah praviloma ne preide
- **premoženje družbe** je premoženje, ki ga je družba pridobila z vložkom družbenikov ali od profita

ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV V OSEBNIH DRUŽBAH

- **D.N.O.:** za obveznosti družbe odgovarjajo družba in vsi družbeniki z vsem svojim premoženjem, upnik najprej poseže po premoženju družbe potem pa se po premoženju kateregakoli družbenika, družbeniki odgovarjajo subsidiarno glede na družbo in solidarno med seboj
- **K.D.:** za obveznosti družbe odgovarjata družba in komplementar z vsem svojim premoženjem, komanditist pa le do višine vložka
- **T.D.:** za obveznosti družbe odgovarja nosilec tihe družbe, tihi družbenik pa le do višine vložka

ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV V KAPITALSKIH DRUŽBAH

- **D.D.:** za obveznosti družbe odgovarja samo družba s svojim premoženjem, družbeniki, ki zagotovijo osnovni kapital pa ne odgovarjajo
- **D.O.O.:** za obveznosti družbe odgovarja samo družba s svojim premoženjem, delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu pa ne odgovarjajo
- **K.D.D.:** za obveznosti družbe odgovarjata družba in komplementar z vsem svojim premoženjem, komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu pa ne odgovarjajo

SPREGLED PRAVNE OSEBNOSTI PRI DRUŽBENIKIH KAPITALSKIH DRUŽB

- čeprav družbeniki kapitalskih družb vplivajo na odločitve družbe, ne odgovarjajo za svoje odločitve, saj upnik ne more poseči njihovem premoženju – to ni prav, zato je izjemoma dovoljen poseg v neodgovornost družbenikov
- takšen pristop se imenuje **spregled pravne osebnosti**
- pravni red določa, da **družbeniki kapitalskih družb in tihi družbenik odgovarjajo za obveznosti družbe** ob posebnih pogojih:
  - če so družbo zlorabili, da bi dosegli prepovedan cilj
  - če so družbo zlorabili za oškodovanje upnikov
  - če so s premoženjem družbe ravnali kot s svojim lastnim
  - če so v svojo korist ali v korist druge osebe zmanjšali premoženje družbe in vedeli, da družba ne bo sposobna poravnati teh obveznosti
- takšen poseg ni v nasprotju z zakonom, ker sodišča odločajo po načelu vestnosti in poštenja

III. FIRMA

- **firma** je ime s katerim družba posluje, ime s katerim se družba predstavlja navzven
- firma družbe mora biti vpisana v sodni register

POMEN FIRME

- po firmi se družba loči od drugih – **firma je distinktivni, razlikovalni znak**
- blago se danes ocenjuje tudi po firmi, ne le po kvaliteti (*nekateri firme so sinonim za visoko kvaliteto – Mercedes, Ferrari*)
- pravni red ščiti firme s pravu industrijske lastnine

KAJ OZNAČUJE GOSPODARSKO DRUŽBO

- **firma**: ime s katerim družba posluje in se predstavlja navzven
- **blagovna oz. storitvena znamka**: označba, s katero družba lahko označuje svoje proizvode, na določeno blago lahko daje blagovno znamko samo tista družba, ki je pridobila pravico blagovne znamke
- **označba geografskega porekla blaga**: nekateri proizvodi so znani po tem, da so nastali v določenih geografskih okoljih (*Kras – kraški teran, kraški pršut*)

3 SESTAVINE FIRME

- Lučka, pogrebne storitve, d.o.o.
- **označba dejavnosti**: v firmi mora biti označba, ki napotuje na dejavnost (*pogrebne storitve*)
- **označba pravne oblika družba**: v firmi mora biti navedeno za katero izmed 6 možnih oblik družbe gre, lahko je zapisana s kratico ali celim imenom (*d.o.o. ali družba z omejeno odgovornostjo*)
- **dodatna sestavina**: to je fantazijska sestavina, ki družbo podrobneje označuje in loči od ostalih družb (*Lučka*), pri osebnih družbah mora biti iz dodatne sestavine razvidno, poleg družbe še odgovarja s premoženjem, pri kapitalskih družbah je dodatna sestavina poljubna

FIRME DRUŽB

- **S.P.:** firma mora vsebovati ime in priimek podjetnika, označbo dejavnosti in označbo "s.p.", lahko uporablja tudi skrajšano firmo – ime in priimek podjetnika, označbo s.p.
- **D.N.O.:** dodatna sestavina firma mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika in navedbo, da je družbenikov več (*Kranjc in drugi*) ter označbo d.n.o.
- **K.D.:** dodatna sestavina firme mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja in označbo k.d., imena komanditista ne sme biti v firmi
- **T.D.:** nima svoje firme, posluje s firmo nosilca tihe družbe, ki lahko z dodatkom "s t.d." razkriva, da družba posluje s tihim družbenikom, imena tihega družbenika ne sme biti v firmi
- **D.O.O.:** v firmi se lahko uporabi poljubna dodatna sestavina, upoštevajoč zakonske omejitve in označbo d.o.o.
- **D.D.:** v firmi se lahko uporabi poljubna dodatna sestavina, upoštevajoč zakonske omejitve in označbo d.d.
- **K.D.D.:** v firmi se lahko uporabi poljubna dodatna sestavina, upoštevajoč zakonske omejitve in označbo k.d.d.

NAČELA FIRMSKEGA PRAVA

NAČELO IZKLJUČNOSTI FIRME ali NAČELO PRIORITETE

- firmi se morata jasno razlikovati od firm drugih družb
- firmi dveh družb si ne smeta biti tako podobni, da ju povprečen potrošnik lahko zamenjal
- ali je firma dovolj jasna in različna se ocenjuje v vsakem posameznem primeru (*Fructal – Fructa, Oho – Uhu*)
- načelo izključnosti velja za vse firme, ne glede na to, katero dejavnost (*različnost dejavnosti ni dovolj razlikovalna*)
- **teritorialna veljavnost** načela izključnosti firme:
  - v Sloveniji, ki je zelo majhna država, velja načelo izključnosti za celo državo
  - v svetu je pomembna razdalja med sedežema firm, lahko obstajata isti firmi, če imata zelo oddaljena sedeža, tako da ni istih kupcev – v mednarodnem okolju ne varujemo izključnosti
- **varstvo izključnosti firme:**
  - varstvo po uradni dolžnosti: sodišče ob vpisu v sodni register ugotavlja, ali se firma dovolj razlikuje od že vpisanih firm, vendar sodišče ne more zajeti vseh možnih primerov, zato obstaja še civilnopravno varstvo
  - civilnopravno varstvo: prizadeta firma lahko zahteva od družbe s podobno firmo opustitev uporabe firme, izbris firme ali odškodnino, rok je 3 leta po vpisu druge podobne firme v register

NAČELO STVARNOSTI IN RESNIČNOSTI FIRME

- v firmi **ne sme biti podatkov, ki bi povzročili zmedo na trgu** glede vrste in obsega dejavnosti, glede velikosti družbe, glede pomena družbe...
- nepravilnost v katerikoli od 3 sestavin firme pomeni kršitev načela stvarnosti in resničnosti
- to načelo varuje bistveni namen firme – da je že navzven razvidna vsebina poslovanja

NAČELO PROSTE IZBIRE FIRME

- družba si lahko v izbere katerokoli firmo, upoštevajoč načela izključnosti ter načela stvarnosti in resničnosti
- **dodatna sestavina firma** je lahko iz črk, simbolov, v grafični obliki, lahko je kratica, ni nujno da ima pomen
- **jezik firme:** firma mora biti v slovenskem jeziku (*vse tri sestavine firme!*)
- **uporaba tujih besed v firmi:**
  - prevod firme v tuj jezik: če se prevod v tuj jezik uporablja skupaj s firmo v slovenščini (*če se uporablja samo Adria Airways, d.d. je narobe, pravilno je Adria Airways, slovenski letalski prevoznik, d.d., Airways je prevod dejavnosti, ki se lahko uporablja samo skupaj s slovenskim nazivom za dejavnost*)
  - podružnica tuje firme: če je tuja firma ali tuj družbenik sestavni del firme (*Erste Sparkasse, finančne storitve, d.d.*)
  - firma v mrtvem jeziku: dodatna sestavina je lahko v mrtvem jeziku
- **omejitve načela proste izbire firme:**
  - prepoved uporabe imen ali znakov tujih držav in mednarodnih organizacij v firmi: zato ker je firma označba, ki se pojavlja na mnogih trgih in bi lahko povzročila zmedo
  - omejitev uporabe imena Slovenija, izpeljank in kratic: uporaba je možna le z dovoljenjem Vlade (*Slovenijales in Slovenijavto so stare firme iz povojnega obdobja, ko je bilo to še dovoljeno, določili so, da se ta imena lahko ohranijo*)
  - omejitev uporabe besed, ki označujejo državo ali lokalno skupnost: uporaba je možna le z dovoljenjem Vlade (*imena kot so državni, občinski; dovoljene so kratice, kot so DZS, čeprav nimajo več nobene zveze s Slovenijo*)
  - omejitev uporabe osebnih imen: gre za uporabo osebnih imen znanih ali zgodovinskih oseb v firmi; uporaba imen je omejena z dovoljenjem te osebe, če je ta oseba mrtva je potrebno dovoljenje njenih sorodnikov in MNZ; štiti se interes posameznika, da zavaruje svoje ime (*firma Športna oprema Kunc, d.d. je dopustna, če je priimek glavnega delničarja Kunc, drugače pa je prizadet interes priznanega športnika*)
- **sankcije za kršitev omejitev:**
  - če je v firmi ime osebe ali beseda Slovenija, lahko upravičena oseba ali pristojni organ zahteva izbris firme iz registra, če bi s poslovanjem bil kršen njun ugled

NAČELO OBVEZNE UPORABE FIRME

- družba mora pri svojem poslovanju **uporabljati firmo**, ki je vpisana v register, z vsemi tremi sestavinami
- družba lahko uporablja **skrajšano firmo**, ki mora vsebovati vsaj **dodatno sestavino in označbo pravne oblike družbe** (*Lučka, d.o.o.*) – skrajšana firma mora biti vpisana v sodni register

NAMERAVANA FIRMA

- načeloma firma se varuje od dne vpisa družbe v register naprej
- **ZGD omogoča vpis nameravane firme**, če imajo družbeniki interes zavarovati firmo družbe, ki še ni nastala
- sodišče vpiše firmo v register, ne da bi bila hkrati ustanovljena družba

- nameravana firma je firma, ki jo nekdo namerava dati družbi, obstaja brez družbe in uživa varstvo
- nameravana firma se vpiše v register zato, da ne bi kdo ukradel nameravanega imena, kot "rezervacija firme"
- nameravano firmo se po 1 leti izbriše iz registra, če v tem času družba ni bila registrirana

PRENOS FIRME

- firma se lahko prenaša le skupaj s podjetjem (*podjetje predstavljajo premoženje in delavci*)
- samo če se prenese cel kompleks premoženja, se lahko prenese tudi firma (*to je razlika med firmo in blagovno znamko*)

IV. SEDEŽ DRUŽBE

- **sedež družbe** je kraj, ki je kot sedež družbe vpisan v register
- sedež določa geografsko pripadnost družbe nekemu kraju, družba je vezana na kraj v katerem ima sedež
- **sedež družbe je kraj, ne naslov**, če se družba preseli na drugo ulico ali če se ime ulice spremeni, ne gre za spremembo sedeža, ampak za spremembo naslova
- **sedež vpliva na državno pripadnost družbe** – družba ima državno pripadnost tiste države, v kateri ima sedež
- **na sedež družbe se veže tudi pristojnost sodišča** v primeru civilnih in kazenskih postopkov
- finančne in davčne obveznosti družbe se vežejo na sedež
- družbe včasih sedež v državi s katero družba nima nobene zveze, kjer ne opravlja svoje dejavnosti – **fiktivni sedež družbe** (*to so t.i. Briefkastengesellschaft, gospodarske družbe, ki imajo sedež v nekem kraju, čeprav imajo tam le poštni nabiralnik, poslovanje pa poteka v drugi državi*)
- ZGD dopušča, da se kraj svobodno izbere, ampak **v kraju, kjer je sedež družbe mora družba opravljati dejavnost ali pa vsaj pretežni del poslov** (*vsaj vodstvo družbe mora biti v kraju sedeža*)
- družba ima lahko podružnice, ki so krajevno ločene od sedeža družbe

V. ZASTOPANJE

- **zastopanje** je pravno razmerje, v katerem zastopnik nasproti tretji osebi izjavlja voljo za zastopanega
- družba lahko le prek zastopnika izjavi svojo voljo (*družba ne more sama izjaviti svoje volje, tako kot fizična oseba*)
- ločimo **direktno** in **indirektno zastopanje**:
  - direktno zastopanje: pravni posel velja neposredno med zastopanim in tretjo osebo, sklene ga zastopnik v imenu zastopanega in na račun zastopanega, tretja oseba ve, da sklepa pravni posel z zastopanim
  - indirektno zastopanje: pravni posel velja med zastopnikom in tretjo osebo, sklene ga zastopnik v svojem imenu in na račun zastopanega, zastopnik mora prenesti učinke pravnega posla na zastopanega

ZASTOPANJE PRAVNE OSEBE

- družba kot pravna oseba mora imeti zastopnika
- če ga nima, ne more stopati v pravna ravnanja in ne more poslovati, ker ne more izraziti svoje volje
- **zastopanje družbe** je treba **ločiti od predstavljanja družbe**
  - zastopanje pomeni delovanje v imenu in na račun družbe nasproti tretjim osebam, z namenom zavarovati njene premoženjskopravne interese, nastopanje v pravnem prometu, ki povzroča spremembe v pravni sferi družbe (*pridobivanje pravic in obveznosti za družbo*), iz pravnega posla nastanejo posledice za družbo
  - predstavljanje pomeni nastopanje v imenu družbe pred pristojnimi državnimi in drugimi organi v razmerjih, ki niso premoženjskopravne narave, gre za dejanska opravila ne za pravna dejanja

VRSTE ZASTOPANJA

ZAKONITI ZASTOPNIKI

- zakoniti zastopnik ima pooblastilo za zastopanje v zakonu – **izvirno pooblastilo** za zastopanje
- zastopnik **izjavlja in oblikuje voljo za zastopanje družbe**, ker družba ni sposobna sama izjaviti volje
- **zakoniti zastopniki** so določeni v zakonu glede na pravno obliko družbe:
  - D.N.O.: vsi družbeniki, K.D.: vsi komplementarji, T.D.: nosilec tihe družbe, D.O.O.: poslovodja družbe, D.D.: vsi člani uprave družbe, K.D.D.: vsi komplementarji
- pooblastila zakonitega zastopnika so lahko **omejena v aktu o ustanovitvi**
- zaradi varnosti tretjih oseb morajo biti pooblastila zakonitega zastopnika zapisana v sodni register
- tretja oseba se mora v registru prepričati, kakšna pooblastila ima zakoniti zastopnik, s katerim sklepa pogodbo
- če zakoniti zastopnik, ki ima omejeno pooblastilo, sklene pogodbo s tretjo osebo, je **takšna pogodba spodbojna s strani družbe**, ker bi tretja oseba mogla in morala vedeti za omejena pooblastila (*publiciteta registra*)
- če pa ima zakoniti zastopnik omejeno pooblastilo samo z internim navodilom ali sklepom, to ne velja navzven proti tretji osebi in ne vpliva na veljavnost pravnega posla, ker tretja oseba tega ni mogla vedeti

STATUTARNI ZASTOPNIK

- statutarni zastopnik je zastopnik, ki je določen v aktu o ustanovitvi družbe
- akt o ustanovitvi lahko določa, da zastopajo družbo poleg zakonitega zastopnika tudi druge osebe
- akt o ustanovitvi določi vsa pooblastila statutarnega zastopnika

ZASTOPANJE PO POOBLASTILU

- zastopnik po pooblastilu dobi pooblastilo od zakonitega zastopnika – **izvedeno pooblastilo** za zastopanje
- **pooblaščenec** ne **izraža** volje družbe ampak **voljo zastopnika**, deluje v skladu z njegovimi pooblastili
- zakoniti zastopnik ima **popolno razpolaganje glede ustanovitve pooblastila**

- zakoniti zastopnik s pooblastilom ne prenese svojih pravic, ampak le **ustanovi novo zastopanje**
- ker obstaja velika nevarnost zlorab, mora biti **pooblastilo pisno**, naveden mora biti **čas in obseg pooblastila**
- **obseg pooblastila** ni določen v zakonu in ni vpisan v sodni register, **določi ga zakoniti zastopnik družbe**
- zakoniti zastopnik daje **dve vrsti pooblastil**:
  - splošno pooblastilo: pooblastilo za sklepanje določenih vrst dejanj
  - posebno pooblastilo: pooblastilo za sklepanje posamično določenih pogodb, sklepanje posamičnih dejanj

PROKURIST

- **prokura** je posebna oblika pooblastila za zastopanje gospodarskih subjektov v prometu blaga in storitev
- prokuro podeli organ družbe, po postopku, ki je določen v aktu o ustanovitvi
- prokura se lahko podeli eni ali več osebam (*ločena ali skupna prokura*)
- **obseg prokure določa zakon**: prokurist lahko sklepa vse pravne posle, ki so običajni pri opravljanju neke dejavnosti, razen odsvajanja in obremenjevanja nepremičnin (*za to mora biti posebej pooblaščen*)
- obseg pooblastila se presoja **glede na pravno sposobnost družbe** – ali so pravni posli takšni, da lahko družba v njih nastopa kot nosilec pravic in obveznosti
- **omejitev obsega prokure** nima učinka proti tretji osebi
- pogodba, ki jo sklene prokurist vedno velja, družba je ne more izpodbiti – poslovanje s prokuristom je zanesljivo
- če prokurist krši omejitev, odškodninsko in disciplinsko odgovarja družbi
- prokurist je vpisan v sodni register – podelitev ali prenehanje prokure je treba prijaviti v registru
- pri pismenem sklepanju pogodb je prokurist poleg svojega podpisa dolžan dopisati, da je prokurist (*kratica p.p.a.*)

TRGOVSKI POTNIK

- trgovski potnik posebna vrsta pooblaščenca, ki sme zastopati družbo pri prodaji blaga
- nima pravice sklepati pogodb, lahko pa sprejema naročila, reklamacije za napake, izjave v zvezi pogodbami
- trgovski potnik je posrednik za sklepanje pogodb, če jo sklene, pogodba velja, če jo pooblastitelj kasneje odobri

POSLOVNI POOBLAŠČENEC

- poslovni pooblaščenec ima splošno pooblastilo, na podlagi katerega ima pravico sklepati pogodbe in opravljati druge pravne posle, ki so **običajni pri opravljanju poslovne dejavnosti družbe**
- obseg pooblastila se presoja **glede na naravo posla** – ali je tak posel običajen pri opravljanju poslovne dejavnosti družbe
- poslovni pooblaščenec ne more sklepati vseh pogodb po zakonu

POOBLAŠČENEC PO ZAPOSLOTVI

- pooblaščenec po zaposlitvi je delavec v družbi, ki opravlja takšno delo, ki obsega tudi pooblastila za sklepanje nekaterih pogodb, v mejah opravljanja delovnih opravil (*prodajalec – sklepanje kupoprodajne pogodbe*)
- obseg pooblastila se presoja **glede na običaje** – ali tako dejanje običajno spada v delovno področje delavca
- pooblaščenec po zaposlitvi pooblastilo pripada z delovnim mestom

VI. SODNI REGISTER

SODNI REGISTER

- sodni register je **javna evidenca**, kamor se vpisujejo gospodarske družbe, samostojni podjetniki in drugi subjekti (*zavodi, zadruga...; društva in ustanove pa ne, kajti zanje obstaja poseben register*)
- sodni register vodi pristojno okrožno sodišče za vse subjekte, ki imajo sedež na območju tega sodišča
- **z vpisom v sodni register** družba postane pravna oseba
- vpis ima konstitutivni pomen, povzroči pravno posledico – nastanek pravne osebe
- prijavo za vpis družbe v sodni register vložiti zakoniti ali statutarni zastopnik družbe
- **prijava za prvi vpis v register** mora vsebovati akt o ustanovitvi družbe, firmo, sede, dejavnost in druge podatke določene z zakonom (*določeno za posamezne oblike družb*)
- v sodni register je treba prijaviti tudi vsako spremembo

DRUGE EVIDENCE

- ko ugotavljamo ali je poslovni partner zanesljiv ali ne, nas zanimajo tudi drugi podatki, ki jih ni v sodnem registru
- obstajajo posebne družbe, ki poizvedujejo o **boniteti družbe** – podatki o pravnem in finančnem položaju družbe
- te družbe sistematično zbirajo koristne informacije v komercialne namene in sestavljajo posebne evidence (*sodni spori, neplačane menice, krediti, osebni podatki družbenikov, solidnost, zanesljivost...*)
- s kombinacijo podatkov iz takšnih evidenc in podatkov iz sodnega registra dobimo vpogled v obnašanje družbe
- podatki iz takih evidenc se lahko uporabljajo le za namen, za katerega so bile vzpostavljene

UČINEK VPISOVANJA DRUŽB V SODNI REGISTER

- **pravni učinek:** z vpisom v sodni register družba postane pravna oseba, potem, ko je družba vpisana v register je vsakomur znano, da obstaja, prej pa ne, ker se družbenikom navzven ne vidi, da sestavljajo pravno osebo, tudi če dejansko izpolnjujejo pogoje, ki jih pravni red določa za nastanek pravne osebe
- **informativni učinek:** tretjim osebam je treba omogočiti, da se lahko prepričajo o istovetnosti družbe in statusnih značilnostih družbe, s katero poslujejo, ker zunanji znaki družbe ne dajejo nobene garancije, sodni register omogoča pridobivanje podatkov o družbi, kar zagotavlja pravno varnost pri poslovanju

VRSTE VPISOV

- **konstitutivni vpis:** pravna posledica nastane z vpisom v sodni register, ne z nastankom dejstev (*primer: pravna oseba pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v sodni register*)
- **deklaratorni vpis:** pravna posledica nastane že z nastankom dejstev, vpis ima samo namen obveščanja tretjih oseb, dokler nastanek dejstev ni vpisan sicer velja, ampak ne nasproti tretjim osebam, ker tretja oseba ne sme trpeti škode, če zaupa v sodni register, čim pa je vpis izvršen, nastopijo pravne posledice tudi za tretjo osebo, ker se ne more več sklicevati na to, da ni vedela tistega, kar je vpisano v sodni register (*primer: na skupščini se imenuje novega poslovodjo, kar se s časovnim zamikom vpiše v register, poslovodja prevzame kompetence že z imenovanjem, vendar je šele z vpisom v register nastopijo pravne posledice tudi za tretjo osebo*)

ORGANIZACIJA SODNEGA REGISTRA

- zaradi velikega pomena sodnega registra, je vodenje poverjeno sodišču
- sodni register vodijo posebni registrski oddelki na okrožnih sodiščih
- vseh 11 registrov je računalniško povezanih v centralno podatkovno bazo, vendar imajo vanjo vpogled le notarji
- navadni državljani imajo vpogled samo v registre na okrožnih sodiščih
- sodišče **pridobi podatke** od družbe (*na podlagi prijave za vpis*) ali po uradni dolžnosti
- **tehnična organizacija sodnega registra:** vsaka družba ima svoj vložek, vložki so sistemizirani po firmah
- vsi vpisi v register se opravijo na podlagi **sklepa sodišča**
- sklep se izda v **registrskem postopku** (*posebna vrsta nepravdnega postopka*): sklep o vpisu delniške družbe v register izda sodnik I. stopnje, sklep o vpisu ostalih gospodarskih družb izda sodni referent

NAČELA REGISTRskega PRAVA

NAČELO JAVNOSTI

- sodni register je **javna evidenca**
- vsakdo ima vpogled v register in dobi izpis iz registra, ne da bi za to potreboval razlog, prošnjo ali utemeljitev
- javnosti se ne sme omejiti, četudi ima družba težave ali je v stečaju
- **javnost registra je absolutna**, vendar absolutnost velja samo iskanje po kriteriju firme družbe
- za iskanje po drugih kriterijih pa obstajajo **omejitve**, ni mogoče iskati družb po dejavnosti, po pravni obliki, po imenih družbenikov... (*to je izjemoma dovoljeno upniku, ki ima ugotovljeno terjatev s strani državnega organa*)
- **funkcija načela javnosti** je dajanje informacij možnim sopogodbnikom in poslovnim partnerjem

NAČELO PUBLICITETE

- obstaja **neizpodbojna pravna domneva**, da je tisto, kar je vpisano v register, znano vsem, čeprav v resnici ni
- nihče se ne more sklicevati na to, da ni vedel, kaj piše v registru
- **izjema** od načela so **pravni posli ultra vires** – pravni posli sklenjeni izven dejavnosti družbe so veljavni, razen če je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za

prekoračitev dejavnosti, vendar navedba dejavnosti v registru še ne pomeni, da je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev

NAČELO ZAUPANJA

- tisti, ki je zaupal v podatke, ki so zapisani v sodni register ne sme trpeti škode zaradi zaupanja
- to je odločilno za **varstvo tretjih oseb**, ki se zanašajo na podatke v sodnem registru, čeprav mogoče da niso čisto realni in povsem ažurni

NAČELO AŽURNOSTI

- prijavo za vpis je treba vložiti v 15 dneh po izpolnitvi pogojev za vpis, enako velja za spremembe

NAČELO OBVEZNEGA VPISA

- vsaka gospodarska družba mora biti vpisana v sodni register

VII. POSLOVNA SKRIVNOST

- **zakonska opredelitev poslovne skrivnosti:** to so vsi podatki, za katere družba tako določi s pisnim sklepom in podatki zaradi katerih bi družbi nastala občutna škoda, če bi zanje zvedela nepooblaščen oseba (*sledne velja tudi če družba teh podatkov ni določila s pisnim sklepom kot poslovno skrivnost*)
- **interna opredelitev poslovne skrivnosti:** poslovna skrivnost je materialna ali imaterialna dobrina znotraj same družbe, ki je ni treba poznati ljudem, ki je pri svojem delu ne potrebujejo
- **varovanje poslovne skrivnosti** je določeno s pisnim sklepom
- poslovno skrivnost so dolžni varovati osebe znotraj in zunaj družbe, če vejo ali bi glede na naravo podatka mogle vedeti, da gre za poslovno skrivnost

VIII. PREPOVED KONKURENCE

- prepoved konkurence pomeni omejitev proste konkurence na ta način, da se določenemu družbeniku prepove sodelovati kot družbeniku v drugi družbi ali kot samostojnemu podjetniku, če gre za konkurenčno dejavnost
- prepoved konkurence ne velja za vse družbenike, ampak za tiste osebe, ki imajo pomembne položaje v družbi, niti ni nujno da so družbeniki
- konkurenčna prepoved lahko traja tudi po prenehanju razmerja z družbo (*največ 2 leti*)
- konkurenčno prepoved, ki je določeno po zakonu je mogoče tudi omiliti
- konkurenčna prepoved **po zakonu velja:**
  - za družbenike D.N.O.
  - za komplementarje K.D. od teh vlog v drugih družbah
  - za vse družbenike in poslovodjo D.O.G. delavci v družbi/kot podjetnik
  - za člane uprave in nadzornega sveta D.D. ki se ukvarja s konkurenčno dejavnostjo
  - za prokuriste
- konkurenčna prepoved **velja, če je tako določeno v aktu o ustanovitvi:**
  - za komanditiste v K.D.

- za delničarje v D.D.
- za komanditne delničarje v K.D.D
- za člane GIZ
- **sankcije za kršitev konkurenčne prepovedi** so:
  - odškodninski zahtevki: če nastane škoda ob kršenju konkurenčne prepovedi, redko se uporablja
  - prepustitev poslov družbi: če družbenik pridobi posel ali korist, mora prenesti posel ali korist bivši družbi
  - izključitev družbenika: družbenik je mogoče izključiti iz družbe, vendar to za družbenika ni tako huda posledica, bolj učinkovita je pomembne funkcionarje družbe (*razrešitev direktorja*)

3.3. SAMOSTOJNI PODJETNIK POSAMEZNIK – S.P.

I. POJEM SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA POSAMEZNIKA

- pravni red dopušča možnost, da **fizična oseba samostojno opravlja gospodarsko dejavnost**
- pri nas se za take fizične osebe uporablja izraz **podjetnik** (*ne obrtnik!*)
- **S.P.** je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost, kot svojo izključno dejavnost
- **svoje premoženje organizira kot podjetje**, ne da bi pri tem ustanovil družbo, premoženje se ne osamosvoji, ampak ostane del premoženja posameznika

II. ZNAČILNOSTI S.P.

- **S.P. ni pravna oseba**
- **S.P. odgovarja z vsem svojim premoženjem**, tudi z osebnim premoženjem, kljub temu, da je njegovo osebno premoženje fizično ločeno od premoženja podjetja
- S.P. ponavadi ne opravlja dejavnosti z velikim kapitalom in z veliko odgovornostjo, ker gre za fizično osebo
- za S.P. veljajo glede **dejavnosti, firme, sedeža, podružnic, prokure in poslovne skrivnosti** določbe ZGD
- po **obsegu dejavnosti** so S.P. različni, razlikujejo se glede na število zaposlenih, vrednost aktive in dobiček:
  - srednji in veliki podjetniki: podjetniki, katerih velikost podjetja ustreza merilom za srednje in velike gospodarske družbe, zanje se smiselno uporabljajo določila o sodnem registru
  - mali podjetniki: dejavnost začne opravljati s priglasitvijo davčnemu organu
- S.P. **ne potrebuje zastopnika**, ker gre za fizično osebo, ki lahko sama stopa v razmerja (*lahko pa ima zastopnika*)
- za ustanovitev S.P. **ni potreben ustanovni kapital**
- samostojni podjetnik ne more biti družbenik v osebni družbi, lahko pa je družbenik v kapitalski družbi
- **ustanovitev S.P.**
  - S.P. mora začetek opravljanja dejavnosti priglasiti na DURS
  - priglasitev mora vsebovati: firmo podjetnika, podatke o sedežu, skrajšano firmo, ime in priimek podjetnika, prebivališče podjetnika, dejavnost, ki jo bo opravljal
  - DURS vodi vpisnik podjetnikov, kamor vpisuje vse S.P.
  - če S.P. izpolnjuje pogoje, ki jih predpisuje zakon, ga DURS mora vpisati v vpisnik podjetnikov
- **prenehanje S.P.**
  - S.P. mora prenehanje dejavnosti prijaviti na DURS
  - vsaj 3 mesece pred priglasitvijo prenehanja mora o tem na primeren način obvestiti upnike

3.4. DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO – D.N.O.

I. POJEM DRUŽBE Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO

- D.N.O. je **najpreprostejša oblika gospodarske družbe** – spada med osebne družbe
- je **pravna oseba** (*ZGD to izrecno določa, v nekaterih drugih pravnih redih pa to ni pravna oseba*)
- D.N.O. je **družba dveh ali več oseb, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem**
- zaradi osebne odgovornosti družbenikov, mora med njimi obstajati **medsebojno zaupanje**
- v pravnem prometu ta družba **uživa veliko zaupanje**, ker se upniki lahko poplačajo iz premoženja družbenikov, je zelo **kredibilna**, nekoliko manj je ugodna za družbenike

II. USTANOVITEV D.N.O.

- **ustanovitev D.N.O. je zelo poenostavljena**

DRUŽBENA POGODBA

- za ustanovitev sta **potrebni najmanj 2 osebi**, ki skleneta **družbeno pogodbo**
- družbena pogodba je **akt o ustanovitvi D.N.O.**
- zakon ne določa vsebine niti oblike sklepanja družbene pogodbe (*praviloma se sklepa v pisni obliki*)
- družbena pogodba ureja notranja pravna razmerja med družbeniki D.N.O.
- družbeniki se v družbeni pogodbi **dogovorijo**:
  - koliko sredstev bodo vložili: denar, pravice, storitve, stvari...
  - kako odločajo: lahko se dogovorijo, če se ne dogovorijo, odločajo sorazmerno z vložki, vendar odločajo vsi
- s sklenitvijo družbene pogodbe nastane **med družbeniki pogodbeno razmerje**
- družbenike D.N.O. se uporabljajo pravila o civilnopravni družbeni pogodbi

VPIS V SODNI REGISTER

- status pravne osebe dobi D.N.O. z **vpisom v sodni register**
- **prijavo za vpis v sodni register** vložijo družbeniki skupaj
- **prijava mora vsebovati**:
  - če so družbeniki fizične osebe: ime, poklic in prebivališče vsakega družbenika
  - če so družbeniki pravne osebe: firmo in sedež vsake družbe

III. PRAVNA RAZMERJA MED DRUŽBENIKI IN DO TRETJIH OSEB

ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV ZA OBVEZNOSTI DRUŽBE

- pri D.N.O. vsi družbeniki odgovarjajo z vsem svojim premoženjem
- določila o osebni odgovornosti družbenikov so kogentne narave, drugačni dogovor je brez pravnega učinka
- **subsidiarna odgovornost družbenikov glede na družbo**: upnik mora najprej poseči po premoženju družbe, šele če premoženje družbe ne zadošča za poplačilo, lahko poseže po premoženju družbenikov; upnik mora najprej pisno pozvati družbo, naj vrne dolg, če družba tega ne naredi, lahko upnik poseže po premoženju družbenikov, četudi je družba sposobna plačati (*ima premoženje, vendar ne plača*)

- **solidarna odgovornost med družbeniki:** za upnika ni pomembno kakšna so notranja razmerja med družbeniki, svojo terjatev lahko poljubno razdeli med družbenike ali jo v celoti izterja od enega družbenika – smisel solidarne odgovornosti je, da si upnik izbere tistega družbenika, od katerega se bo najlažje poplačal, družbenik, ki je plačal celotno terjatev ima reparacijski zahtevek nasproti ostalim družbenikom

- nov družbenik, odgovarja tudi za obv. družbe, prevzete pred njegovim pristopom

UREJANJE RAZMERIJ MED DRUŽBENIKI IN DO TRETJIH OSEB

- razmerja med družbeniki ureja družbena pogodba
- velja **svoboda urejanja** družbeniki lahko razmerja v družbeni pogodbi poljubno uredijo, če jih en uredijo, veljajo pravila o civilnopravni družbeni pogodbi
- družbeniki pa ne morejo svobodno urejati razmerij do tretjih oseb, za ta razmerja veljajo **kogentne določbe**

VLOŽKI V DRUŽBO

- za družbenike velja **obveznost vložkov**, vsak družbenik mora nekaj vložiti v družbo (*ni nujno denar*)
- na podlagi vložkov družbeniki pridobijo **kapitalske deleže** – to je pomembno pri delitvi dobička
- če ni drugače določeno v družbeni pogodbi, obstaja **načelo enakosti družbenikov glede vložkov**

DELITEV DOBIČKA IN IZGUBE

- konec poslovnega leta se ugotovi ali je družba poslovala pozitivno ali negativno – razdeli se dobiček ali izguba
- **dobiček** se deli **na podlagi kapitalskega deleža** (*do 5% dobička se sorazmerno razdeli med družbenike glede na vloženi kapital, kar je nad 5% dobička se enako razdeli med družbenike*)
- **izguba** se deli med vse družbenike **po enakih delih**

VODENJE POSLOV IN ODLOČANJE

- **načelo skupnega vodenja poslov** pomeni, da so vsi družbeniki upravičeni in zavezani voditi posle družbe
- družbena pogodba lahko določa, da nekdo posebej vodi posle, drugi pa ne smejo
- družbeniki, ki ne vodijo poslov imajo vedno **prav. do vpogleda v poslovanje**
- družbeniki, ki so upravičeni do vodenja poslov, **sprejemajo odločitve soglasno**

SKRBNNO RAVNANJE

- velja **nač. skrbnosti**- skrbnost kot v lastnih zadevah
- družbenik odgovarja za škodo, ki jo povzroči družbi

EDICIJSKA DOLŽNOST

- družbeniki so dolžni koristiti, ki jih pridobijo takoj prenesti na družbo

3.5. KOMANDITNA DRUŽBA – K.D.

I. POJEM KOMANDITNE DRUŽBE

- K.D. je družba dveh ali več oseb, v kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (*komplementar*), najmanj en družbenik pa za obveznosti družbe ne odgovarja (*komanditist*)
- K.D. je primerna za gospodarske situacije, kadar se povezujejo ljudje z različnimi interesi
- povezuje **2 vrsti družbenikov, z različnim pravnim položajem**

PRAVNI POLOŽAJ KOMPLEMENTARJA

- komplementarji **odgovarjajo z vsem svojim premoženjem** subsidiarno glede na družbo in solidarno med seboj (*po enakih pravilih, kot veljajo za D.N.O.*)
- **v firmi družbe mora biti ime** vsaj enega od **komplementarjev**, da se ve kdo odgovarja (*pravilo o firmi*)
- komplementar **vodi poslovanje družbe**, je nosilec podjetništva
- komplementar je **zakoniti zastopnik družbe**
- za komplementarja **velja konkurenčna prepoved**

PRAVNI POLOŽAJ KOMANDITISTA

- komanditisti **neomejeno odgovarjajo le do višine vložka**
- komanditistova vloga v družbi se konča, ko plača svoj celotni del vložka
- vložki komanditistov so določeni v družbeni pogodbi, višino vložkov se vpiše v register
- komanditistu ni treba takoj plačati vsega vložka
- če komanditist še ni v celoti plačal dogovorjenega vložka, odgovarja tudi z neplačanim vložkom
- v firmi družbe **ne sme biti imena komanditista** (*pravilo o firmi*)
- komanditist **ne sme voditi poslovanja družbe**
- komanditist ne sme nasprotovati poslovanju komplementarja, če pa komplementar opravlja posle, ki presegajo običajni obseg, lahko komanditist takim poslom nasprotuje
- če komanditist prekrši ta pravila, **polno odgovarja z vsem svojim premoženjem** – postane komplementar
- ima pa pravico do nadzora, pravico do prepisa letnega poročila, vpogleda v poslovne knjige
- komanditist **ni upravičen zastopati družbe**, lahko pa se mu podeli prokura ali posebno pooblastilo
- za komanditista **ne velja konkurenčna prepoved**

II. USTANOVITEV K.D.

- K.D. se ustanovi z **družbeno pogodbo**, ki ureja pravna razmerja med družbeniki
- družbena pogodba mora biti sklenjena med vsaj enim komplementarjem in enim komanditistom
- K.D. pridobi lastnost pravne osebe z **vpisom v sodni register**

- **prijava za vpis v register** mora vsebovati podatke o komplementarju in komanditistu, pa tudi podatke o višini vložkov komanditistov
- **v objavi vpisa** se ne navedejo podatki o komanditistih, le njihovo število

III. DVOJNA DRUŽBA

RAZVOJ

- do razvoja dvojne družbe je prišlo, ko začeli razmišljati, kako bi imeli osebno družbo z vsemi njenimi ugodnostmi in hkrati brez osebne odgovornosti
- zakon so obšli in **za komplementarja postavili družbo, pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov** – ko so ugotovili da je komplementar lahko tudi pravna oseba, so se izognili osebni odgovornosti pri osebnih družbah

ZNAČILNOSTI DVOJNE DRUŽBE

- **dvojna družba je K.D.**, v kateri je komplementar družba, pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov
- **dvojna družba je D.N.O.**, v kateri so vsi družbeniki družbe, ki nimajo osebno odgovornih družbenikov
- dvojno družbo vodi in upravlja kapitalska družba po svojih organih, vendar sta dvojna družba in kapitalska družba med seboj ločeni in samostojni, lahko opravljata enako ali različno dejavnost
- **varovalke dvojne družbe**
  - firma: v firmi dvojne družbe mora biti celotno ime kapitalske družbe, ki je komplementar, smisel tega določila je navzven pokazati, da nihče ne odgovarja osebno, ampak da odgovarja samo kapitalska družba s svojim premoženjem (*Trgovsko podjetje, Veletrgovina Mars, d.o.o., k.d.*)
  - prepovedana je dvonadstropna dvojna družba: dvojna družba ne sme biti komplementar v drugi K.D.
  - na poslovnih listinah mora biti poleg firme navedeno tudi ime poslovodje komplementarja: zato da je vidno, kdo je fizična oseba, ki odloča in zastopa K.D., če je komplementar D.O.O. je zastopnik poslovodja D.O.O

3.6. TIHA DRUŽBA – T.D.

I. POJEM TIHE DRUŽBE

- T.D. se je razvila, ker nekateri niso smeli opravljati gospodarske dejavnosti (*duhovniki*), vendar je obstajal interes
- T.D. nima vseh značilnosti gospodarskih družb, vendar jo ZGD uvršča mednje
- T.D. **nastane s pogodbo**, na podlagi katere **tihi družbenik z vložkom v podjetje nosilca tihe družbe, pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku**
- **T.D. ni pravna oseba**
- **T.D. ni vpisana v register**, zato se navzven ne vidi, da je gospodarska družba
- pri T.D. je prikrito, da gre za povezavo družbenikov- vidi se le navznoter

II. USTNANOVITEV T.D.

- T.D. **nastane s pogodbo** med tihim družbenikom in nosilcem tihe družbe
- pogodba ureja **notr. razm.** med tihim družbenikom in nosilcem tihe družbe
- urejanje razm. s pogodbo je svobodno- treba je ravnati skrbno
- pogodba ni dostopna tretjim osebam
- zak. ne določa posebne oblike pogodbe, v njej morajo biti vsebovana določila o višini premož. vložka, čas vložitve, delež tihega družbenika pri dobičku/ izgubi...

III. TIHI DRUŽBENIK IN NOSILEC TIHE DRUŽBE

- t.d. je **pogodbeno razmerje med nosilcem tihe družbe in tihim družbenikom**
- **nosilec tihe družbe:**
  - nosilec je gospodarska družba ali S.P.
  - ima vsa upravljalška upravičenja, samostojno vodi in zastopa družbo
  - nosilec odgovarja obveznosti iz poslovanja družbe
- **tihi družbenik:**
  - kdor na podlagi pogodbe vloži v podjetje nosilca t.d. premoženjski vložek
  - ne odgovarja za obveznosti nosilca tihe družbe
  - je upravičen do udeležbe pri dobičku nosilca t. .d. – sorazmerno z vložkom
  - pri izgubi tihi družbenik udeležen do višine vrednosti vpisanega vložka (*tudi če še ni v celoti vplačan*)
  - ima pravico do obveščeniosti

IV. FIRMA T.D.

- **T.D. nima svoje firme**, ampak posluje s firmo nosilca tihe družbe
- nosilec t.d. lahko z **dodatkom "s t.d."** razkriva, da družba posluje s t. družbenikom
- imena tihega družbenika ne sme biti v firmi, ostati mora anonimen
- če se ime tihega družbenika pojavi v firmi nosilca tihe družbe, potem tihi družbenik odgovarja za obveznosti tihe družbe poleg nosilca tihe družbe

3.7. DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO – D.O.O.

I. POJEM DRUŽBE Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO

- D.O.O. združuje pozitivne lastnosti kapitalskih in osebnih družb – ima enostavno obliko, odnosi med družbeniki so bolj osebni, združuje omejeno odgovornost družbenikov in svobodo odločanja
- temeljna značilnost D.O.O. je, da **družbeniki ne odgovarjajo za obveznosti družbe**, ampak **odgovarja samo družba** v višini osnovnega kapitala
- osnovni kapital družbe sestavljajo **osnovni vložki družbenikov**, vrednost vložkov je lahko različna
- na podlagi osnovnega vložka, dobi družbenik **poslovni delež** (*poslovni delež = osnovni vložek/osnovni kapital*)

II. USTANOVITEV D.O.O.

USTANOVITELJI

- D.O.O. lahko ustanovi ena ali več fizičnih oz. pravnih oseb (*če jo ustanovi samo ena oseba, gre za enoosebno D.O.O.*)
- družba ima lahko največ 50 družbenikov, izjemoma tudi več, če to dovoli Ministrstvo za gospodarstvo
- samo v D.O.O. je **število družbenikov omejeno navzgor** – zaradi bolj osebnih odnosov ta oblika ne prenaša prevelikega števila subjektov odločanja

DRUŽBENA POGODBA

- D.O.O. se ustanovi z **družbeno pogodbo v obliki notarskega zapisa**
- **za sprejem družbene pogodbe** je potrebno **soglasje vseh družbenikov**, morajo jo podpisati vsi družbeniki
- družbeniki lahko po ustanovitvi D.O.O. spremenijo družbeno pogodbo z kvalificirano večino glasov
- zakon določa obliko in vsebino družbene pogodbe, pogodba pa lahko vsebuje tudi druge sestavine
- v družbeni pogodbi je **dogovorjena višina osnovnega kapitala**, družbeniki zagotovijo sredstva za ustanovitev
- pri urejanju razmerjih z družbeno pogodbo so družbeniki bolj svobodni

VPIS V SODNI REGISTER

- prijavo za vpis v register vložijo poslovodja D.O.O.
- družba z vpisom v sodni register pridobi status pravne osebe, vpis je konstitutivnega pomena
- v vpisom v sodni register postane **družbena pogodba ustanovitveni akt**

III. OSNOVNI KAPITAL, OSNOVNI VLOŽKI IN POSLOVNI DELEŽI

OSNOVNI KAPITAL IN OSNOVNI VLOŽKI

- **osnovni kapital** sestavljajo osnovni vložki družbenikov
- osnovni kapital mora znašati najmanj **2,100.000 SIT**
- **najmanjši osnovni vložek** je 14.000 SIT
- kot **osnovni vložek** je lahko zagotovljen

- denarni vložek: denar v domači valuti
- stvarni vložek: premičnine, nepremičnine, pravice, podjetje, *sem spadajo tudi devize???*
- **osnovni vložek** mora biti vedno **izražen v denarju**, zato je treba pri stvarnem vložku opredeliti vrednost stvari
- vse stvarne vložke je treba vložiti ob vpisu v sodni register
- če je vrednost stvarnih vložkov nad 14,000.000 SIT, mora njihovo cenitev opraviti revizor

POSLOVNI DELEŽ

- na podlagi **osnovnega vložka** družbenik pridobi poslovni delež
- **poslovni delež določa obseg pravic družbenika do družbe**
- **družbenik ni lastnik D.O.O.**, ampak ima do družbe le skupek pravic, ki izvirajo iz poslovnega deleža
- ob ustanovitvi družbe ima družbenik samo en osnovni vložek in en poslovni delež, po registraciji pa lahko pridobi več osnovnih vložkov in na podlagi tega tudi več poslovnih deležev
- poslovni deleži se lahko odsvojijo in dedujejo (*glej prenos poslovnih deležev v D.O.O.!*)

KAPITALSKA RAZMERJA

- **najmanj 1/3 osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju** – če je osnovni kapital 3,300.000 SIT in je sestavljen iz denarnih in stvarnih vložkov, mora biti 1,100.000 SIT zagotovljenih v denarju, ostalih 2,200.000 SIT pa lahko predstavlja stvarni vložek
- pred prijavo za vpis v register **morajo biti vloženi vsi stvarni vložki**
- pred prijavo za vpis v register **mora vsak družbenik plačati najmanj 1/4 svojega denarnega vložka** – družbenik lahko pa tudi celoten vložek, če ne plača vložka v celoti se mora zavezati, da bo del vložka vplačal pozneje, družba ima nasproti takemu družbeniku terjatev, če je družbenik v zamudi ali ne plača osnovnega vložka, ga lahko družba izključi v kaducitetnem postopku
- pred prijavo za vpis v register mora **vsota vseh v denarju vplačanih vložkov znašati najmanj 1,100.000 SIT** – vsota denarnih vložkov, ki jih vplačajo vsi družbeniki, mora znašati najmanj 1,100.000 SIT

IV. PRENOS POSLOVNEGA DELEŽA

- **poslovni delež**, ki ga ima družbenik v D.O.O **je mogoče prenašati**
- prenos poslovnega deleža se izvrši s **pisno pogodbo v obliki notarskega zapisa**
- poslovni delež je mogoče **odsvojiti** (*prodati, podariti*) in **podedovati**
- pri prenašanju poslovnih deležev se **družbenik zaveže, da bo tretjo osebo napravil za družbenika** na temelju pogodbe (*prodajne, darilne*), ne gre za prenos lastninske pravice na deležu
- družbenik mora o prodaji poslovnega deleža obvesti poslovodjo D.O.O.
- obvestilo je konstitutivnega pomena, ker s primernim obvestilom postane odsvojitve veljavna

PREDKUPNA PRAVICA OSTALIH DRUŽBENIKOV

- družbenik, ki namerava prodati svoj poslovni delež, mora pisno obvestiti o tem ostale družbenike in jim ponuditi svoj delež naprodaj, ker imajo **predkupno pravico**
- predkupno pravico družbenikov je **mogoče omejiti v družbeni pogodbi**
- če nobeden od družbenikov ne uveljavi predkupne pravice na deležu, se ga lahko ponudi tretji osebi

VINKULACIJSKE KLAUZULE

- **vinkulacijske klavzule** so klavzule, ki določajo, da je za odsvojitve poslovnega deleža osebam, ki niso družbeniki potrebno soglasje večine ali vseh družbenikov (*poleg predkupne pravice pravico*)
- to otežuje položaj družbenika pri prenosu poslovnega deleža, če ostali družbeniki ne kupijo njegovega deleža in hkrati ne daljo soglasja tretji osebi – v tem primeru lahko družbenik izstopi iz družbe

V. POVEČANJE IN ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA

POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA

- **skupščina** lahko s sklep **določi povečanje osnovnega kapitala** (*takšen sklep pomeni spremembo družbene pogodbe*)
- s tem se skuša doseči ohranitev osnovnega kapitala zaradi varovanja premoženja družbe
- **2 vrsti povečanja kapitala:**
  - dejansko povečanje: kapital se poveča z novimi vložki družbenikov
  - nominalno povečanje: kapital se prenese iz sredstev družbe v osnovni kapital družbe, dejansko se premoženje družbe se ne poveča, ker gre za računovodsko operacijo

ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA

- **skupščina** lahko s sklep **določi zmanjšanje osnovnega kapitala** (*takšen sklep pomeni spremembo družbene pogodbe*)
- obstajata **2 vrsti zmanjšanja kapitala**
  - dejansko zmanjšanje: del osnovnega kapitala se izplača družbenikom
  - nominalno zmanjšanje: del osnovnega kapitala se prenese v rezerve družbe

VI. PRAVICE DRUŽBENIKOV

PREMOŽENJSKE PRAVICE

- predpogoj za pridobitev premoženjskih pravic je plačilo osnovnega vložka

PRAVICA DO UDELEŽBE PRI DOBIČKU DRUŽBE

- **udeležba pri dobičku** se uveljavlja v skladu s **poslovnim deležem** družbenika, če ni drugače dogovorjeno
- udeležba na dobičku je **glavni cilj** družbenika
- udeležbe pri dobičku **ni mogoče izključiti** v družbeni pogodbi
- ta pravica je **pogojena z uspehom poslovanja**, saj se lahko realizira šele ko je dobiček ustvarjen

- pravica do udeležbe na dobičku je prenosljiva, vezana je na lastništvo poslovnega deleža

PRAVICA DO LIKVIDACIJSKEGA DELEŽA

- če pride do likvidacijskega postopka družbe, se najprej poplačajo upniki, preostalo premoženje družbe pa se razdeli med družbenike v skladu z njihovimi poslovnimi deleži
- to je edini primer, ko je **družbenik udeležen na premoženju družbe**
- likvidacija je možna, če je pasiva večja od aktive ali če zanjo glasuje 3/4 osnovnega kapitala

PRAVICA DO DRUGIH UGODNOSTI

- v družbeni pogodbi se lahko določi, da je družba dolžna v korist družbenika nekaj dati, storiti, dopustiti, opustiti
- gre za možnost zadovoljevanja potreb družbenika prek poslovanja družbe

ČLANSKE PRAVICE

PRAVICA DO IZSTOPA

- družbenik ni dolžan ostati v družbi, če tega noče, ima pravico, da izstopi iz družbe
- glede na sodno prakso **družbena pogodba ne more izključiti pravice do izstopa**
- družbeno razmerje se razveže z **enostransko izjavo**
- **poslovni delež** družbenika, ki je izstopil, **preneha** in s tem tudi vse pravice in obveznosti družbenika
- ob izstopu je družbenik upravičen do izplačila ocenjene vrednosti svojega poslovnega deleža
- po izstopu družbenika morajo drugi družbeniki povečati svoje dosedanje poslovne deleže, tako da ostane višina osnovnega kapitala enaka ali pa sprejmejo sklep o znižanju osnovnega kapitala

PRAVICA DRUŽBENIKOV DO IZKLJUČITVE DRUGEGA DRUŽBENIKA

- vsak družbenik lahko **s tožbo zahteva**, da se drug **družbenik izključi** iz družbe
- družbeniki niso dolžni trpeti družbenika, ki ovira delovanje družbe, povzroča škodo, krši določbe pogodbe...
- za izključitev družbenika veljajo enaka pravila o prenehanju in izplačilu vrednosti poslovnega deleža kot za izstop

PRAVICA DO UPRAVLJANJA IN NADZORA

- pravica do upravljanja in nadzora je lahko konkretizirana v družbeni pogodbi, sicer se uporabljajo določbe ZGD
- upravljanje in nadzor se udejanja na skupščini D.O.O. z glasovanjem

PRAVICA DO INFORMACIJ IN DO VPOGLEDA V POSLOVNE KNJIGE

- družbenik in pravico zahtevati od poslovodje informacije o zadevah družbe in vpogled v poslovne knjige
- s to pravico je družbenik zaščiten pred samovoljo poslovodje

VII. OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA

TEMELJNE OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA

PLAČILO OSNOVNEGA VLOŽKA

- osnovni vložek je premoženje, ki ga zagotavlja družbenik v okviru osnovnega kapitala družbe

- če z družbeno pogodbo ni določeno drugače, so **osnovni vložki družbenikov enaki**
- določba o plačilu vložka je kogentna, družbena pogodba ne **more oprostiti družbenika od plačila vložka**
- v družbeni pogodbi se lahko določi, da **družbeniki ob ustanovitvi plačajo le del osnovnega vložka**
- v tem primeru se morajo **družbeniki zavezati**, da bodo preostali del vložka plačali kasneje, **družba ima nasproti njim terjatev**
- družbenik mora **pravočasno plačati vložek** za katerega se je zavezal, sicer mora **plačati zamudne obresti**
- družbenik ki je v zamudi mora v roku 1 meseca izpolniti svojo obveznost, sicer je izključen
- družba izključi družbenika, ki je v zamudi po **kaducitetnem postopku**:
  - družbeniku ob izključitvi preneha status družbenika
  - družba lahko kljub izključitvi od njega še vedno lahko zahteva plačilo osnovnega vložka in odškodnino
  - če družbenik plača svoj osnovni vložek in odškodnino, lahko ponovno pridobi status družbenika
- družbeniki v celoti **izpolnijo svojo obveznost, ko vplačajo osnovne vložke**
- s plačilom osnovnega vložka, družbeniki **pridobijo pravice, ki jih lahko uresničujejo ali ne** (*po vplačilu osnovnega vložka je družbenik lahko povsem pasiven*)

OHRANJANJE OSNOVNEGA KAPITALA

- ohranjanje osnovnega kapitala je **ohranjanje vrednosti premoženja družbe**
- osnovni kapital se ohranja predvsem z zakonsko **prepovedjo izplačil iz premoženja, ki je potrebno za ohranitev osnovnega kapitala**, prepovedane so tudi vse oblike prikritega izplačila dobička
- družbeniki morajo za ohranjanje osnovnega kapitala **zagotoviti družbi lasten kapital**, če je to za poslovanje nujno potrebno – to lahko storijo s povečanjem osnovnega kapitala, z naknadnimi vplačili, s posojili družbi

STRANSKE OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA

- poleg temeljnih obveznosti imajo družbeniki lahko tudi **stranske obveznosti**, ZGD jih ne ureja
- **stranske obveznosti so**: izročitev pravic do uporabe izuma, blagovne znamke, patenta družbi, dogovor med družbeniki, da bodo kupovali ali prodajali blago družbi...
- stranske obveznosti so **vezane na poslovni delež**, prenašajo se samo skupaj s poslovnim deležem
- stranske obveznosti so **dogovorjene v družbeni pogodbi** ali pa v **običajni pogodbi**
- pri opredeljevanju stranskih obveznosti velja **načelo avtonomije volje družbenikov**

NAKNADNE OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA

- naknadne obveznosti so **prostovoljne obveznosti**, ki jih družbeniki določijo v družbeni pogodbi
- naknadne obveznosti so **naknadna vplačila**, ki so **namenjena ohranjanju podjetja**

- sklep o naknadnih vplačilih sprejmejo družbeniki soglasno
- obveznost naknadnih vplačil ima enako naravo kot obveznost plačila osnovnih vložkov

ZAKONSKE OBVEZNOSTI DRUŽBENIKA

- zakonske obveznosti družbenika izhajajo iz narave D.O.O.
- **družbenik mora biti privržen interesom in ciljem družbe**, ki so:
  - spoštovanje zakonskih dolžnosti in pogodbeno prevzetih obveznosti
  - višja stopnja skrbnosti za družbo
  - zvestoba družbi

VIII. UPRAVLJANJE D.O.O.

SKUPŠČINA D.O.O.

- skupščina družbenikov je **najvišji organ D.O.O.**
- sestavljena je iz vseh družbenikov
- družbeniki niso dolžni udeležiti se skupščine in niti sodelovati pri upravljanju družbe
- skupščina ima **funkcijo odločanja** (*odloča o finančni politiki družbe, o imenovanju poslovodje, prokuristov, zastopnikov...*)
- na skupščini družbeniki **oblikujejo voljo družbe** in jo izrazijo v obliki **sklepa**

SKLIC SKUPŠČINE

- skupščino sklicuje **poslovodja**
- skupščino lahko skličejo tudi **družbeniki, katerih poslovni deleži predstavljajo 1/10 osnovnega kapitala** (*pravica manjšinskih družbenikov*)

GLASOVALNA PRAVICA

- družbenik ima **pravico so glasovanja**, ki mu omogoča, da sodeluje na skupščini, skupaj z drugimi družbeniki sprejema sklepe in oblikuje voljo družbe (*je ena izmed članskih pravic družbenika*)
- **izvrševanje glasovalne pravice** se lahko prenese na pooblaščenca
- količina glasov družbenika je **sorazmerna glede na njegov osnovni vložek**
- vsakih dopolnjenih **14.000 SIT** pomeni **1 glas** (*izjemoma lahko tudi več ali manj glasov*)

ODLOČANJE V SKUPŠČINI

- v skupščini se **odloča po načelu kapitalske večine**
- skupščina je **sklepčna**, če je navzočih toliko družbenikov, da imajo glede na kapital večino glasov
- skupščina odloča z **navadno večino oddanih glasov** (*za večino sklepov je potrebna navadna velina*)
- **kvalificirana večina** je potrebna samo za likvidacijo družbe, spremembo družbene pogodbe in pri kaduciranju
- **upoštevajo se le oddani glasovi**, glasovi odsotnih družbenikov in neoddani glasovi ne štejejo

POSLOVODJA D.O.O.

- pravica do vodenja poslov v pripada **tretji osebi**, ki se pri nas imenuje **poslovodja**
- **družbeniki nimajo pravice vodenja poslov**

- poslovodja je lahko družbenik ali pa tudi ne
- poslovodja je obvezni organ, **brez njega D.O.O. ne more pa delovati**

FUNKCIJA POSLOVODJE

- poslovodja **na lastno odgovornost vodi posle družbe**
- poslovodja je **zakoniti zastopnik družbe**
- poslovodja **imenuje prokurista in ostale zastopnike**
- poslovodja je podrejen družbenikom, ker ga oni postavijo, odpokličejo, nadzorujejo in mu svetujejo

POGODBA O POSLOVODSTVU

- položaj poslovodje do družbe se uredi v pogodbi, za katero ZGD ne predpisuje vsebine niti oblike
- stranki lahko avtonomno uredita odnos med poslovodjo in družbo
- v pogodbi so **opredeljene osnovne pravice, obveznosti in odgovornosti poslovodje**

IMENOVANJE POSLOVODJE

- **poslovodjo imenujejo družbeniki** na skupščini z večino glasov (*poslovodjo imenuje nadzorni svet, če ga družba ima*)
- poslovodja mora biti **vpisan v sodni register**
- imenovanje poslovodje se mora opravi pred vpisom v sodni register, zato je **vpis deklaratoren**
- poslovodja je imenovan za določen ali za nedoločen čas, ni omejitev za ponovno imenovanje
- poslovodja ne sme biti imenovan za manj kot 2 leti

ODPOKLIC POSLOVODJE

- na skupščini lahko družbeniki kadarkoli **odpokličejo poslovodjo** (*poslovodjo odpokliče nadzorni svet, če ga družba ima*)
- poslovodja je lahko **odpoklican brez razloga** ali iz **utemeljenega razloga**
- družbena pogodba lahko določa, da se sme poslovodjo odpoklicati samo iz razlogov določenih v družbeni pogodbi

NADZORNI SVET D.O.O.

- nadzorni svet v D.O.O. **ni obvezen**, razen če tako določa zakon ali družbena pogodba
- za nadzorni svet D.O.O. se **smiselno uporabljajo določbe o nadzornem svetu v D.D.** (*več kot 500 zaposlenih, več kot 410'000'000 SIT osnovnega kapitala, več kot 100 družbenikov,...*)
- če ima D.O.O. nadzorni svet, potem nadzorni svet imenuje in razreši poslovodjo

IX. ENOSEBNA D.O.O.

RAZVOJ

- včasih je bila enoosebna D.O.O. nedopustna, zato obšli zakon tako, da je družbo formalno ustanovilo več družbenikov, vendar je imel eden od njih večinski delež, tako da so bili ostali nepomembni (*slamnati možje*)
- zato je danes **splošno priznana možnost ustanovitve družbe z enim samim družbenikom**

- enoosebna D.O.O. je mejna oblika med S.P. in običajno D.O.O.
- enoosebna D.O.O. lahko nastane s preoblikovanjem S.P.

USTANOVITEV ENOOSEBNE D.O.O.

- D.O.O. ima **enega samega družbenika**
- 1os. D.O.O. nastane **aktom o ustanovitvi** v obliki notar. zapisa (ne s pogodbo)
- akt o ustanovitvi je enak kot pri D.O.O., ureja samo **razmerja med družbo in družbenikom** (*ne pa med družbeniki*)
- veljajo **enaka pravila o osnovnih vložkih in osnovnem kapitalu** kot za D.O.O.
- razlika je v tem, da je tu samo en osnovni vložek in da mora edini ustanovitelj zagotoviti celoten osnovni kapital
- če edini družbenik določi, da **denarni vložek ne bo takoj izplačan v celoti**, mora dati za to določeno garancijo

UPRAVLJANJE ENOOSEBNE D.O.O.

- družbenik **odloča s sklepi**, za katere ni potrebna nobena formalnost, biti pa morajo **vpisani v knjigo sklepov**
- sklepi ki niso vpisani v knjigo sklepov nimajo pravnega učinka
- **knjigo sklepov** mora predhodno overiti notar, gre za evidenca odločanja, ki je potrebna zato, da je razvidno kakšne sklepe sprejema družbenik

RAZLIKA MED ENOOSEBNO D.O.O. IN S.P.

- v enoosebni D.O.O. je ista oseba edini družbenik in poslovodja (enako kot S.P.)
- razlika, da je **enoosebna D.O.O. pr. os.** + oblikovana po pravilih za D.O.O.
- 1. razlika med S.P. in enoosebno D.O.O. je, da S.P. odgovarja za obveznosti z vsem svojim premož., **enoosebni družbenik pa odgovarja le s premož. družbe**
- zato je **varneje poslovati s s.p.** kot z enoosebnim družbenikom

3.8. DELNIŠKA DRUŽBA – D.D.

I. POJEM DELNIŠKE DRUŽBE

- D.D. je družba, ki ima **osnovni kapital razdeljen na delnice**
- **družbenik** D.D. se imenuje **delničar**
- za svoje obveznosti **družba odgovarja z vsem svojim premoženjem, delničar delničar pa ne odgovarja za obveznosti družbe**, izgubi lahko le toliko, kolikor je vložil v nakup delnic
- premoženje D.D. je ločeno od osebnega premoženja delničarjev
- samo **družba je lastnik premoženja in nosilec pravic in obveznosti**
- **delničarji** niso lastniki družbe, njihova udeležba v družbi je kapitalska, delničarji iz naslova delnice **uresničujejo premoženjske in članske pravice** (*premoženjske in članske pravice delničarjev se uveljavljajo na podlagi delnice*)
- **delnica** omogoča delničarjem **pridobivanje dobička**, z delnicami je **možno trgovati**, poleg tega pa je **delnica likvidna**, ker jo je mogoče v vsakem trenutku pretvoriti nazaj v denar
- ta oblika gospodarske družbe **omogoča velike koncentracije kapitala**, kar omogoča velik gospodarski razvoj
- predpisi o D.D. večinoma **kogentne narave**, pri urejanju odnosov ni avtonomije volje

II. USTANOVITEV D.D.

- včasih so se D.D. ustanovljale po koncesijskem sistemu, danes pa se **ustanavljajo po normativnem sistemu**
  - **normativni sistem** pomeni, da zakon določa pogoje za ustanovitev, kdor izpolnjuje pogoje lahko ustanovi D.D.
  - **postopek ustanovitve ima 3 faze**:
    - predinkorporacijska faza: v tej fazi se bodoči ustanovitelji se dogovorijo o ustanovitvi D.D., sklenejo sporazum, v katerem se dogovorijo o strukturi družbe, si razdelijo medsebojne pravice in obveznosti...
    - faza organiziranja in strukturiranja družbe: v tej fazi se bodoči ustanovitelji realizirajo sporazum, sprejmejo statut D.D. in zagotovijo vpis celotnega osnovnega kapitala – s tem je družba že ustanovljena
    - faza inkorporacije: v tej fazi se D.D. vpiše v sodni register in pridobi lastnost pravne osebe
  - D.D. je mogoče **ustanoviti po dveh postopkih**: simultana ustanovitev in sukcesivna ustanovitev
  - postopka se ločita **glede na način zbiranja osnovnega kapitala**
  - za ustanovitev D.D. je zelo pomemben **statut**, ki mora biti izdelan **v obliki notarskega zapisa**
  - družbo lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb
- #### SOČASNA ALI SIMULTANA USTANOVITEV
- za simultano ustanovitev je značilno, da **ustanovitelji sami zagotovijo celoten osnovni kapital**

- družba se ustanovi tako, da ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo vse delnice
- **družba je ustanovljena, ko ustanovitelji prevzamejo vse delnice**
- dejansko **družba nastane s prevzemom vseh delnic**, vendar še nima pravne osebnosti (*obstaja kot preddružba*)
- ustanovitelji morajo o ustanovitvi družbe sestaviti **ustanovno poročilo**
- ustanovitelji imenujejo **finančnega revizorja** in **prvi nadzorni svet**, ki imenuje **člane prve uprave** (*do prve skupščine*)
- **člani uprave in nadzornega** morajo **preveriti potek ustanovitve družbe**, poleg njih pa mora ustanovitev pregledati tudi **ustanovni revizor**, ki ga imenuje sodišče

POSTOPNA ALI SUKCESIVNA USTANOVITEV

- za sukcesivno ustanovitev je značilno, da ustanovitelji **zagotovijo samo del osnovnega kapitala**
- preostali del osnovnega kapitala zagotovijo bodoči delničarji, ki so še neznani
- pri sukcesivni na začetku ni znano, ali bo ustanovitev uspela ali ne – odvisno je od tega, ali bo družba pridobila vpisnike delnic za ves osnovni kapital

POTEK SUKCESIVNE USTANOVITVE

- **ustanovitelji sprejmejo statut, objavijo prospekt in prevzamejo del delnic**
- **preostali del delnic se postopno vpisuje** na podlagi prospekta (*prospekt = oglas z vabilom k javnemu vpisu delnic*)
- vpisovanje delnic in vplačila zanje se opravljajo pri banki
- če je vpisovanje delnic uspešno sledi **razdelitev delnic**, določi se, koliko delnic pripada posameznemu delničarju
- z razdelitvijo delnic **pride do dejanskega prevzema vseh delnic**
- v trenutku prevzema delnic **družba dejansko nastane**, vendar še nima pravne osebnosti (*obstaja kot preddružba*)
- skliče se **ustanovna skupščina**, ki imenuje nadzorni svet, ta pa imenuje upravo

VPIS V SODNI REGISTER

- družba je dejansko ustanovljena, ko pride do prevzema vseh delnic, nima pa še pravne sposobnosti
- z vpisom v sodni register družba pridobi tudi pravno sposobnost
- **prijavo za vpis v register** vložijo člani nadzornega sveta in uprave
- **sodišče** po uradni dolžnosti **preveri**, ali je družba pravilno ustanovljena in prijavljena
  - če ni, mora sodišče vpis zavrniti
  - če je, mora sodišče družbo vpisati v sodni register in objaviti registracijo

III. OSNOVNI KAPITAL IN PREMOŽENJE D.D.

- **osnovni kapital** je seštevek nominalnih vrednosti vseh izdanih delnic (*število delnic x nominalni znesek delnice*)
- osnovni kapital je **nosilec eksistence družbe**
- **minimalni znesek osnovnega kapitala** je 6,000.000 SIT
- preostanek kapitala je treba vplačati na podlagi zahteve uprave, v razmeroma kratkem roku po ustanovitvi

- samo **družba** je **lastnik premoženja**, delničarji niso lastniki družbe, njihova udeležba v družbi je kapitalaska,
- **premoženje družbe** sestavljajo denar, stvari in pravice
- premoženje družbe je identično z osnovnim kapitalom samo na začetku, kasneje pa ga preseže
- za svoje obveznosti **družba odgovarja z vsem svojim premoženjem**, ne le z osnovnim kapitalom

IV. DELNICA

DELNICA KOT ALIKVOTNI DEL KAPITALA

- delnica kot alikvotni del kapitala predstavlja tisti **delni znesek, na katere je razdeljen osnovni kapital**
- **delničar** je tista pravna ali fizična oseba, ki **prevzame en takšen delež, eno delnico**
- iz tega izhaja, da delničarjev ne more biti več kot je delnic
- pravice delničarja v družbi se določijo glede na njegov alikvotni delež
- **aliquotni delež** = nominalna vrednost delnice/vrednost osnovnega kapitala

NOMINALNA VREDNOST DELNICE

- nominalna vrednost je znesek, ki je napisan na delnici
- seštevek nominalnih vrednosti vseh delnic predstavlja osnovni kapital
- posamezna delnica se mora glasiti na **nominalni znesek najmanj 1.000 SIT** (*če je nominalni znesek nižji, so nične*)
- višji nominalni zneski se glasijo na **večkratnik zneska 1.000 SIT**
- posamezna izdaja (*emisija*) delnic ne sme vsebovati delnic različnih nominalnih zneskov

PRESEŽEK OSNOVNEGA KAPITALA

- ob izdaji (*emisiji*) se delnice ne smejo prodajati pod svojo nominalno vrednostjo, dopustno pa je prodajati delnice nad nominalno vrednostjo
- če se delnice prodajo dražje od njihove minimalne nominalne vrednosti, se zbere več kapitala, kolikor znaša osnovni kapital – ta **presežek osnovnega kapitala** se imenuje **agio**
- presežek osnovnega kapitala gre v rezervni sklad, v osnovni kapital gre samo nominalni znesek

SISTEM DELNIC

- **per value shares**: vrednost delnice kot alikvotnega dela osnovnega kapitala, je zapisana v znesku, tako je pri nas
- **non per value shares**: vrednost delnice kot alikvotnega dela osnovnega kapitala, je zapisana v odstotku

VPIS IN PLAČILO DELNIC

- za ustanovitev D.D. je **nujno, da so vse delnice vpisane**
- glavna obveznost delničarjev je **plačilo vpisanih delnic ali izročitev stvarnih vložkov**, kajti na ta način delničarji zagotovijo osnovni kapital družbe
- ni nujno da je izpolnitev obveznosti in pridobitev pravic delničarja vzajemna
- možen je odlog vplačila tistih delnic, ki se vplačano v denarju (*vplačana mora biti vsaj 1/4 nominalne vrednosti*)

- delničarji morajo preostanek vložka plačati na poziv uprave
- delničar, ki je v zamudi mora v roku plačati preostanek vložka sicer ga družba izključi po kaducitetnem postopku

IZKLJUČITEV DELNIČARJA V ZAMUDI

- postopek izključitve vodi uprava, razen če statut določi drugače
- z izključitvijo delničar izgubi vse pravice delničarja, odvzamejo se mu delnice in izvršena plačila v korist družbe
- izključenemu delničarju preneha obveznost plačila neplačanih vložkov
- izključeni delničar subsidiarno odgovarja, če družba ne dobi neplačanega zneska v postopku prodaje delnic – izključeni delničar odgovarja družbi za nastalo škodo

DELNICA KOT LISTINA

- delnica je lahko izdana v **materializirani obliki**: v tem primeru se mora izdati delniška listina, pravice ki jih daje delnica so vezane na listino in so odvisne od obstoja listine, večinoma se delnice izdajajo kot listine
- delnica je lahko izdana v **nematerializirani obliki**: v tem primeru ni treba izdati delniške listine, delničar uveljavlja svoje pravice iz naslova imetništva delnice

DELNIŠKA LISTINA

- delniška listina se izda za vsako delnico ali za več delnic istega razreda skupaj
- delniške listine se lahko izdajo šele po vpisu družbe v registe
- delniška listina je **sestavljena iz 3 delov**: plašč delnice, kuponska pola in talon

VREDNOSTNI PAPIR

- **delnice** so izrazit vrednostni papir
- **vrednostni papir** je pisna listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku
- vsak družbenik lahko zahteva, da mu delnico izdajo kot vrednostni papir
- med vrednostne papirje uvrščamo tudi **začasnice**, ki se delničarjem izročijo pred izdajo delnic, pozneje se lahko zamenjajo za dokončno izdane delnice, začasnice dajejo enake pravice kot delnice, tudi pravico do dividende
- samostojen vrednostni papir je tudi **užitnica** se izda za najrazličnejše zasluge, užitnica upravičuje njenega nosilca do določenih koristi, zlasti do dividende
- med vrednostne papirje ne moremo uvrščati **potrdil o izdanih delnicah**, ki se uporabljajo se kot izkazni znak za uveljavitev pravice do udeležbe in glasovanja na skupščini

VRSTE DELNIC

- delnice posameznih vrst je možno preoblikovati, pri čemer stroške preoblikovanja nosi delničar

DELITEV PO FORMALNEM KRITERIJU

- **imenske delnice**:
  - delnice, ki se glasijo na ime delničarja
  - imenske delnice se vpíšejo v delniško knjigo (*zapiše se ime in prebivališče imetnika*)
  - vpis v delniško knjigo ustvarja razmerje med delničarjem in družbi in ima legitimacijski učinek
  - imenske delnice se prenašajo se z indosamentom in z vpisom prenosa v knjigo delničarjev

- načeloma so imenske delnice prosto prenosljive
- izjema je vinkulirana imenska delnica, katere prenos je vezan na odobritev družbe, to mora biti posebej določeno v statutu, če se takšna delnica prenese brez soglasja družbe, prenos nima pravnega učinka
- **prinosniške ali imetniške delnice:**
  - delnice, ki se glasijo se na prinosnika
  - te delnice se prenašajo z navadno tradicijo vrednostnega papirja
  - prinosniške delnice so prožnejše, lažje krožijo v prometu, bolj so uporabne na borzi in so anonimne

DELITEV PO VSEBINSKEM KRITERIJU

- **navadne delnice:**
  - delnice, ki dajejo svojim imetnikom pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, pravico do dividende, in pravico do likvidacijskega deleža
  - samo poseben zakon lahko določi izdajo navadnih delnic brez glasovalne pravice
- **prednostne delnice:**
  - delnice, ki zagotavljajo poleg pravic navadnih delnic, še določene prednostne pravice
  - obstajata 2 vrsti prednostnih delnic:
    - kumulativna prednostna delnica: daje imetniku pravico do izplačila vseh še neizplačanih fiksnih dividend
    - udeležbena prednostna delnica: daje imetniku poleg prednostne dividende pravico do navadnih dividend
  - prednostne delnice, ki se nanašajo na prednostno pravico pri razdelitvi dobička, se lahko izdajo brez glasovalne pravice (*non voting shares*),

DELNICA KOT SKUPEK PRAVIC IN DOLŽNOSTI DELNIČARJA

PREMOŽENJSKE PRAVICE

- **pravica do dividende:** to je pravica do udeležbe na dobičku delniške družbe, enkrat letno skupščina odloča, ali se bo dobiček porabil za dividende ali ne, dobiček se lahko tudi investira
- **pravica do likvidacijskega deleža:** v postopku likvidacije se iz premoženja najprej poplačajo upniki, ostali del premoženja se razdeli med delničarje, delež ki ga dobijo delničarji je sorazmeren z nominalno vrednostjo delnice
- **pravica do prednostnega nakupa novih delnic:** če družba izda nove delnice, zato, da bi povečala osnovni kapital, mora delnice najprej ponuditi obstoječim delničarjem, saj bi drugače prišli v nevarnost, da se jim zmanjša obstoječi delež in s tem obseg pravic, pravica do prednostnega nakupa je podana ob sorazmerju s starim deležem

ČLANSKE PRAVICE PRAVICE

- **glasovalna pravica:** najvažnejša upravljalna pravica, delničarju zagotavlja, da glasuje na skupščini, obseg glasov je določen glede na alikvotni delež nominalne vrednosti do osnovnega kapitala
- **pravica do nadzora nad poslovanjem družbe**

- **pravica do informacij**
- **pravica do izpodbijanja sklepov oz. ukrepov organov družbe**

DOLŽNOSTI DELNIČARJEV

- **glavna obveznost:** obveznost delničarja do plačila vseh vpisanih delnic
- **dodatne obveznosti:** so fakultativne, določi jih statut

LASTNE DELNICE

- velja **prepoved pridobivanja lastnih delnic je prepovedana**
- družba ne more biti lastnik sama sebe

IZJEME PREPOVEDI PRIDOBIVANJA LASTNIH DELNIC

- če je to potrebno za preprečitev hude in neposredne škode
- z namenom, da se bodo delnice ponudile v odkup delavcem družbe
- zato, da se zagotovi ustrezna odpravnina delničarjem
- če družba pridobi lastne delnice neodplačno (*če so ji podarjene*)
- pridobitev pri nakupni komisiji (*značilno za banke, ki kupujejo lastne delnice zase in za svoje komitente*)
- pridobitev na podlagi univerzalnega pravnega nasledstva (*pripojitev, spojitev, preoblikovanje, dedovanje*)
- na podlagi sklep skupščine o umiku delnic

DODATNI POGOJI ZA PRIDOBITEV LASTNIH DELNIC

- skupni nominalni znesek lastnih delnic ne sme preseči 10% osnovnega kapitala (*če pride do presežka, mora družba presežene delnice odtujiti v 1 letu ali v 3 letih, če tega ne stori, mora lastne delnice razveljaviti*)
- družba mora pred odkupom lastnih delnic oblikovati sklad za lastne delnice

ZNAČILNOSTI LASTNIH DELNIC

- lastne delnice ne glasujejo, ne pripada jim nobena premoženjska pravica
- družba lahko lastne delnice zastavi, proda ali da v užitek
- med lastne delnice štejejo tudi delnice, ki jih imajo tretje osebe na račun družbe, odvisne družbe, družbe v večinski lasti in lastne delnice, ki jih je d.d. pridobila v zastavo.

V. AMORTIZACIJA DELNIC

- amortizacija delnic pomeni razveljavitev delnic
- **razveljavitev delnic po amortizacijskem postopku:** razveljavi se delnica kot listina, ker je tako poškodovana, da ni primerna za pravni, je uničena ali izgubljena, D.D. delničarju izda novo delniško listino
- **razveljavitev delnic s strani družbe:** vsebina delniške listine je zaradi spremenjenih pravnih razmerij postala nepravilna, zato D.D. pozove delničarje, naj ji izročijo delnice, izročene in neizročene delnice se razveljavijo in delničarji imajo pravico zahtevati nove listine

VI. DOLŽNIŠKI KAPITAL ALI OBVEZNICE

- del premoženja družbe sestavlja **dolžniški kapital ali obveznice**
- to je kapital, ki ga družba pridobila s krediti in drugimi investicijami, tako da je izdala obveznico investitorju
- obveznica je obligacija, ki investitorju jamči vračilo vložene glavnice in obresti

- imetnik obveznice je poplačan pred delničarjem

VRSTE OBLIGACIJ

- **zamenljive ali konvertibilne obveznice:** možno jih je spremeniti v delnice
- **prednostne obveznice:** dajejo pravico do prednostnega nakupa novih delnic, enako kot jo imajo delničarji
- **dividendne obveznice:** dajejo poleg fiksnih obresti pravico do določenega dela čistega dobička

VII. PRENOS DELNIC

- tako materializirane kot nematerializirane delnice je mogoče prenašati

PRENOS MATERIALIZIRANIH DELNIC

- **materializirana** delnica je delnica kot vrednostni papir
- problem materializiranih delnic je masa in količina delnic, ki jih mora družba natisniti, nevarnost ponaredkov
- vsak družbenik lahko zahteva, da mu delnico izdajo kot vrednostni papir
- delnico kot vrednostni papir je mogoče izdati kot prinosniške ali imenske delnice
- bistvena razlika med prinosniškimi in imenskimi delnicami je način prenosa
  - prenos imenskih delnic: prenašajo se z indosamentom in z vpisom prenosa v knjigo delničarjev
  - prenos prinosniških delnic: prenašajo se z navadno tradicijo vrednostnega papirja, zato so prožnejše, lažje krožijo v prometu, bolj so uporabne na borzi in so anonimne

PRENOS NEMATERIALIZIRANIH DELNIC

- **nematerializirane** delnice se vodijo v Centralnem registru vrednostnih papirjev s pomočjo računalniške baze
- tu ni papirjev, zato je zagotovljena večja varnost in večja preglednost, ker so delnice v računalniški obliki
- izdajatelj pošlje v Centralni register vrednostnih papirjev seznam delničarjev
- vsak delničar ima odprt svoj račun, na katerem ima delnice
- če želi delničar prodati delnico, da nalog naj se delnice prestavi z njegovega računa na račun delničarja kupca
- transakcija se opravlja v borzah in bankah, pooblaščenih za poslovanje z vrednostnimi papirji

VIII. UPRAVLJANJE D.D.

- zakon s kogentnimi normami predpisuje konstrukcijo organov, njihove pristojnosti in razmerja med njimi
- poznamo dva sistema upravljanja D.D. – **enotirni in dvotirni sistem**
- obema sistemoma je skupno to, da sta **funkciji odločanja in poslovanja ločeni**, potekata v **dveh organih**:
  - funkcija odločanja poteka v skupščini, v kateri sodelujejo vsi delničarji
  - funkcija poslovanja poteka v posebnem organu, ki se pri nas se imenuje uprava
- v **enotirnem sistemu** družbo upravljata samo skupščina in uprava, to je značilno za anglosaški sistem

- v **dvotirnem sistemu** po družbo upravljajo trije organi – skupščina, uprava in nadzorni svet – nadzorni svet izvoli skupščina zato, da neposredno nadzoruje upravo, nadzorni svet je obvezen za večje D.D., to je značilno za kontinentalni sistem, dvotirni sistem velja tudi pri nas
- najbolj problematična so **razmerja med organi**, ki upravljajo družbo
- zato so **pristojnosti organov taksativno našete v zakonu**, drugih pristojnosti razen naštetih organi nimajo
- organi so med seboj **neodvisni**, odločitev, ki so v pristojnosti enega organa, ne more sprejeti drug organ, drug organ tudi **ne more spreminjati odločitev** prvega
- med njimi **ni hierarhije, razen v imenovanju** – skupščina imenuje nadzorni svet, nadzorni svet imenuje upravo

SKUPŠČINA D.D.

SODELOVANJE V SKUPŠČINI

- skupščino sestavljajo jo **vsi delničarji**
- **delničarji** imajo **pravico sodelovati v skupščini**, vendar to ni njihova dolžnost
- **delničarji** družbi **ne odgovarjajo** za napačno odločitev, delujejo v lastnem interesu, ne v interesu družbe

PRISTOJNOSTI SKUPŠČINE

- skupščina odloča o **uporabi dobička** vsaj enkrat letno (*zelo pomembno, tu gre za vprašanje ali se dobiček razdeli v obliki dividend ali gre v rezerve ali kombinacija obojega*)
- skupščina odloča o **sprejemu letnega poročila**, ki ga poda uprava
- skupščina odloča o **imenovanju in odpoklicu članov nadzornega sveta**
- skupščina odloča o **razrešitvi članov nadzornega sveta in uprave**
- skupščina odloča o **spremembah statuta**
- skupščina odloča o **ukrepih za zvišanje ali znižanje osnovnega kapitala**
- skupščina odloča o **prenehanju družbe in statusnem preoblikovanju**
- skupščina odloča o **imenovanju revizorja**
- skupščina **ne more odločati o poslovanju**, ker je to v pristojnosti uprave
- skupščina **lahko daje nasvete upravi**, vendar uprava nanje ni vezana

SKLIC SKUPŠČINE

- o sklicu skupščine odloči **uprava** ali če to **zahtevajo delničarji**, katerih delnice dosejajo 1/20 osnovnega kapitala
- **sklic skupščine se objavi javno** najmanj 30 dni pred zasedanjem, ne vabijo se delničarji osebno
- javna objava **sklica skupščine mora vsebovati**:
  - datum, kraj, uro
  - dnevni red (*spreminjanje dnevnega reda na skupščini ni mogoči – če se spremeni ga je mogoče izpodbijati s tožbo*)
  - navedbo potrebnega gradiva za sejo
  - predlogi delničarjev
- **delničar** mora v sklicnem roku **napovedati svojo udeležbo na skupščini**, sicer ne more sodelovati na skupščini
- **zasedanje skupščine ni javno**, razen če je javnost povabljena

GLASOVALNA PRAVICA IN ODLOČANJE SKUPŠČINE

- glasovalna pravica se nanaša delniški kapital in ne na delničarje, velja **načelo kapitalskega odločanja**
- načeloma velja pravilo: **1 delnica = 1 glas** (*pravilo ima tudi izjema, glasovalna pravica je lahko omejena v statutu*)
- glasovalno pravico lahko **uresničuje delničar osebno**, ali **pooblasti koga drugega**, da odloča namesto njega
- **pooblaščenec** potrebuje pa pooblastilo delničarja, ni potrebno, da je sam delničar
- **pravico glasovati in odločati imajo vsi delničarji**, razen tistih, ki imajo nevolilne delnice (*non voting shares*)
- za sprejem sklepov potrebna je **navadna večina oddanih glasov**, če ni z zakonom ali statutom določeno drugače

ZAPISNIK SKUPŠČINE

- na skupščini mora biti prisoten **notar**, ki piše **zapisnik** (*zapisnik je javen, četudi zasedanje ni javno*)
- notam mora vsak skupščinski sklep potrditi v notarskem zapisniku – to predstavlja garancijo, da so bili sklepi sprejeti po predpisanem postopku

NADZORNI SVET D.D.

- nadzorni svet je organ, preko katerega delničarji kontrolirajo delovanje uprave

PRISTOJNOSTI NADZORNEGA SVETA

- nadzorni svet **imenuje in odpokliče odpravo**
- nadzorni svet izvaja tudi **nadzoruje vodenje poslov družbe** (*ima vpogled v poslovanje uprave*)
- nadzorni svet lahko **skliče skupščino**
- nadzorni svet lahko **preverja letno poročilo** in predlog za uporabo dobička, ki ga predloži uprava
- nadzorni svet **ne more voditi poslov in spreminjati sklepov uprave**

ODLOČANJE NADZORNEGA SVETA

- nadzorni svet je sklepčen, če je navzoča vsaj polovica članov
- sklep nadzornega sveta je sprejet, če je zanj glasovala večina oddanih glasov

OBVEZNOST NADZORNEGA SVETA

- nadzorni svet **ni obvezen** pri vseh D.D. – **statut določi** ali ima družba tudi nadzorni svet
- če družba nima nadzornega sveta se s statutom določi, kateri organi izvršujejo pristojnosti nadzornega sveta
- **nadzorni svet je obvezen je pri D.D.:**
  - ki imajo več kot 410,000.000 SIT osnovnega kapitala
  - ki imajo več kot 500 zaposlenih
  - ki so bile ustanovljene sukcesivno
  - ki imajo delnice uvrščene na borzi
  - ki imajo več kot 100 delničarjev

IMENOVANJE IN SESTAVA NADZORNEGA SVETA

- **nadzorni svet sestavljajo:**
  - člani, ki jih imenujejo delničarji: večino članov imenuje skupščina

- člani, ki jih imenujejo zaposleni: zaposleni v D.D. izmed sebe imenujejo določeno število članov v nadzornem svetu, to je odstotek od čistega kapitalnega odločanja, socialna nota
- nadzorni svet torej varuje interese delničarjev in interese zaposlenih

ČLANI V NADZORNEM SVETU

- zakon določa, da morajo biti v nadzornem svetu **najmanj 3 člani**
- člani nadzornega sveta imajo **mandat 4 leta**, lahko so **ponovno izvoljeni**
- pri nas je lahko član nadzornega sveta le **fizična oseba**
- če je član nadzornega sveta delničar ima pravice delničarja na skupščini ter pravice in dolžnosti kot član sveta
- član nadzornega sveta ne sme biti
  - član uprave iste družbe
  - član uprave odvisne družbe
  - član nadzornega sveta že v petih drugih D.D.
  - član uprave druge družbe, če je v nadzornem svetu druge družbe, član uprave te družbe

DOLŽNOST IN ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA

- za člane nadzornega sveta **velja dolžnost skrbnega ravnanja**
- člani nadzornega sveta so **dolžni sodelovati pri opravljanju funkcij nadzornega sveta**
- če **kršijo svoje dolžnosti**, so člani nadzornega sveta **odškodninsko odgovorni**

UPRAVA D.D.

- uprava je strokoven organ, ki **vodi družbo**
- pri svojem delovanju **samostojna** in deluje **na lastno odgovornost**, vendar mora delati **v korist družbe**
- **nadzorni svet ali skupščina** ji ne moreta prevzeti njenih pristojnosti, lahko pa jo **odpokličeta**

PRISTOJNOSTI UPRAVE

- **uprava vodi posle in sprejema odločitve iz svoje pristojnosti** – uprava odloča o dogajanju znotraj družbe
- **uprava zastopa in predstavlja družbo** – uprava je zakoniti zastopnik družbe, zastopa družbo nasproti tretjim osebam, izjavlja voljo družbe, družba preko uprave sklepa posle s tretjimi osebam; uprava predstavlja družbo tako da v imenu družbe nastopa pred pristojnimi državnimi organi v nepremoženjskih zadevah
- uprava **sklicuje skupščino** in **daje poročila nadzornemu svetu**

ODLOČANJE UPRAVE

- če je članov uprave več, **odločajo vsi člani uprave skupaj in soglasno**
- to **pravilo je dispozitivne narave**, statut lahko določi drugačen način odločanja (*odločanje z večino*)
- vsi člani uprave v enakem položaju – **vsak član ima 1 glas**, tu ne velja princip kapitalne večine
- če je v statutu določen večinski sistem odločanja in je rezultat glasovanja neodločen, potem odloči predsednik uprave – zato ni nujno, da je število članov uprave liho

IMENOVANJE IN ODPOKLIC UPRAVE

- člane in predsednika uprave **imenuje nadzorni svet**
- zakon ne določa števila članov uprave, **uprava ima lahko liho ali sodo število članov**
- uprava je lahko **enoosebna** ali **večosebna** – to določi statut
- **mandatna doba** članov uprave **ne more biti daljša od 5 let**, lahko pa je **krajša**
- možno je **ponovno imenovanje** člana uprave
- člana uprave je **mogoče odpoklicati**: če huje krši obveznosti, če ni sposoben voditi poslov, če mu skupščina izreče nezaupnico, iz drugih pomembnih razlogov

DOLŽNOST IN ODGOVORNOST UPRAVE

- uprava **deluje na lastno odgovornost**
- za člane uprave velja **dolžnost skrbnega ravnanja**
- delovati mora **v korist družbi**
- če uprava ne deluje v korist družbe je **kazensko in odškodninsko odgovorna**, obstaja pa tudi nevarnost, da jo **skupščina ali nadzorni svet odpokličeta**

KONKURENČNA PREPOVED

- za člane uprave je izrecno **določena prepoved konkurence**
  - ne smejo sodelovati v nobeni dejavnosti druge konkurenčne družbe
  - ne smejo biti člani uprave v dveh D.D., ki sta konkurenčni
  - ne smejo biti člani uprave v eni družbi in člani nadzornega sveta v drugi družbi, če sta družbi konkurenčni
- možno je biti član uprave v več D.D., če med njimi ni konkurence

UPRAVA V DRUŽBAH, KI NIMAJO NADZORNEGA SVETA

- če družba nima nadzornega sveta, mora biti **uprava kolektivna** (*ne more biti enoosebna*)
- določen mora biti predsednik uprave

SODNA UPRAVA

- **družba mora imeti upravo**, drugače ne more poslovati
- v praksi se lahko zgodi, da družba ostane brez kakšnega člana uprave (*umre, odstopi, je odpoklican*)
- ker družba tako ne more delovati, **zakon dopušča sodno intervencijo**
- **sodišče** lahko na predlog zainteresirane osebe (*tudi tretje osebe*) **imenuje člana uprave ali kar celo upravo**
- takšno upravo imenujemo **sodna uprava**
- sodna uprava deluje do redne izvolitve nove uprave.

3.9. KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA – K.D.D.

I. KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA

- K.D.D. je družba, pri kateri **najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem** (*komplementar*), ostali družbeniki, ki imajo delež v osnovnem kapitalu, pa **za obveznosti družbe ne odgovarjajo** (*komanditni delničarji*)
- za pravna razmerja med komplementarji in razmerja med komplementarji in komanditnimi delničarji se **uporabljajo določbe o K.D.**, za kapitalaska razmerja in delnice se **uporabljajo določbe o D.D.**

II. USTANOVITEV K.D.D.

- ustanovitelji so komplementarji in komanditni delničarji
- K.D.D. se **ustanovi s sprejetjem statuta**, ki ga mora sprejeti vsaj 5 oseb (*1 komplementar, 4 komanditni delničarji*)
- družba je ustanovljena, ko komanditni delničarji prevzamejo vse delnice
- K.D.D. je možno ustanoviti le na simultan način

III. UPRAVLJANJE K.D.D.

- **obvezni organi:**
  - uprava: v njej so vsi komplementarji, ki imajo enake pristojnosti, pravice in odgovornosti kot uprava D.D.
  - skupščina: sestavljajo jo komanditni delničarji, za sklicevanje in odločanje skupščine veljajo pravila o D.D., sodelujejo tudi komplementarji, ki imajo glasovalno pravico v sorazmerju z udeležbo na osnovnem kapitalu
  - nadzorni svet: je obvezen, če K.D.D. izpolnjuje z zakonom določene pogoje ali če določa statut
- **fakultativni organ:**
  - odbor komanditnih delničarjev: sestavljajo ga predstavniki, ki so jih izvolili komanditni delničarji z namenom, da varujejo njihove interese, odbor izvaja sklepe komanditnih delničarjev

3.10. GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE – G.I.Z.

I. POJEM GOSPODARSKEGA INTERESNEGA ZDRUŽENJA

- G.I.Z. je posebna **atipična oblika osebne družbe**
- G.I.Z. se ustanovi, z namenom **olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost** svojih članov ter **izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti**
- G.I.Z. ne sme ustvarjati lastnega dobička, če pa ga ustvari, ga mora razdeliti med članice
- **članice G.I.Z. odgovarjajo** za njegove obveznosti **z vsem svojim premoženjem**
- G.I.Z. ima **status pravne osebe**, ki ga pridobi z vpisom v sodni register

II. USTANOVITEV IN ORGANIZACIJA ZDRUŽENJA

- G.I.Z. lahko ustanovi **več fizičnih ali pravnih oseb**
- **pogodba o ustanovitvi** mora biti pisna in sklenjena v obliki notarskega zapisa
- za ustanovitev **ni potreben osnovni kapital**, vendar se lahko določi v ustanovitveni pogodbi
- G.I.Z. ne more prevzeti vodstva nad posameznim podjetjem, ne sme imeti kapitalskih deležev v posamezni članici
- G.I.Z. ne more biti član G.I.Z.

III. UPRAVLJANJE G.I.Z.

- **obvezna organa** G.I.Z. sta:
  - **skupščina**: je pristojna za sprejemanje vseh bistvenih odločitev, njena pooblastila so natančneje določena v družbeni pogodbi, odločitve na skupščini se sprejemajo soglasno, nekateri člani imajo lahko več glasov kot drugi, vsi člani morajo imeti glasovalno pravico
  - **uprava**: zastopa in vodi posle G.I.Z., organizira delo G.I.Z.
- nadzor nad poslovanjem G.I.Z. opravljajo **revizorji**: to so lahko le fizične osebe, imenuje jih skupščina, zato so ji revizorji dolžni poročati o rezultatih svojega dela, če ima G.I.Z. več kot 100 zaposlenih, morajo revizorji opravljati tudi nadzor nad poslovnimi knjigami

IV. ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI

- kot pravna oseba G.I.Z. odgovarja za obveznosti z vsem svojim premoženjem
- subsidiarno in solidarno so za obveznosti G.I.Z. odgovorne njegove članice, ne glede na čas pristopa

3.11. PRENEHANJE DRUŽBE

I. LIKVIDACIJA, REDNO PRENEHANJE

RAZLOGI ZA PRENEHANJE

- potek časa, za katerega je bila družba ustanovljena
- sklep skupščine, ki je sprejet z 3/4 večino glasov
- če uprava ne deluje več ko 12 mesecev
- stečaj
- če se zmanjša kapital pod zakonski minimum
- sodna odločba

POSTOPEK LIKVIDACIJE

- za prenehanje družbe **ni dovolj nastop razlogov za prenehanje**, potrebno je **izvesti še likvidacijski postopek**
- šele **po končanem likvidacijskem postopku se družbo izbriše** iz sodnega registra
- na podlagi **sklepa o likvidaciji** družba ali sodišče izvede postopek za svojo likvidacijo
- sklep o likvidaciji sprejme **skupščina** ali **sodišče**, če je razlog za prenehanje v pristojnosti sodišča)
- začetek likvidacije se vpiše v register, nato se začne postopek likvidacije
- likvidacijo opravi eden ali več **likvidacijskih upraviteljev**
- **pooblastila likvidacijskega upravitelja**: zastopa in predstavlja družbo v času likvidacije, sestavi likvidacijsko bilanco, konča začete posle, pozove upnike naj prijavijo terjatve, poplača terjatve upnikom, izterja terjatve družbe, pripravi predlog o razdelitvi premoženja, predlaga izbris družbe iz registra...
- če likvidacijski upravitelj ugotovi, da premoženje družbe ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov, mora takoj **ustaviti postopek likvidacije in podati predlog za uvedbo stečajnega postopka**
- če po plačilu vseh terjatev upnikov ostane še kaj premoženja, likvidacijski upravitelj pripravi **poročilo o poteku likvidacije in predlog za razdelitev premoženja med družbenike**
- ko je likvidacijski postopek končan **družba preneha**, sledi **izbris družbe iz sodnega registra**

II. PRENEHANJE PO SKRAJŠANEM POSTOPKU

- prenehanje po skrajšanem postopku omogoča **izbris družbe iz registra brez likvidacijskega postopka**
- prenehanje po skrajšanem postopku je možno, če **vsi delničarji sprejmejo sklep in izjavijo**, da so poplačane vse obveznosti družbe in da prevzemajo obveznost poravnati preostale obveznosti družbe
- če ni ugovorov zoper sklep o prenehanju družbe, **sodišče izda sklep o izbrisu družbe iz sodnega registra**

III. STEČAJ

POJEM STEČAJA

- stečaj je z zakonom urejena oblika prenehanja gospodarskih subjektov, družbe
- zakon določa razloge in postopek stečaja, stečaj je sodni postopek
- do stečaja pride, zaradi slabega premoženjskega stanja družbe, če je pasiva večja od aktive, ko premoženje družbe ne zadošča za poplačilo terjatev upnikov – stečaj je zelo neugoden za družbo in upnike
- zaradi stečaja so upniki ob svojo terjatev ali pa niso poplačani v celoti
- **stečaj je kontroliran s strani sodišča** – sodišče odloča o uvedbi stečaja, nadzoruje njegov potek, odloča o zaključku stečaja in o izbrisu družbe iz registra

POTEK STEČAJNEGA POSTOPKA

- stečajni postopek se **začne na predlog stečajnega dolžnika**, sodišče odloči o uvedbi stečaja
- **uvedba stečaja se objavi** v sodnem registru, na oglasni deski sodnega registra in v URL
- smisel objav je, da družba navzven opozarja, da je v stečajnem postopku
- z uvedbo stečaja **sodišče postavi stečajnega upravitelja**, ki prevzame funkcijo vseh organov družbe
- oblikuje se **stečajna masa**
- stečajni upravitelj nato pozove **upnike**, da **prijavijo svoje terjatve**, upniki imajo čas 2 meseca
- sodišče razpiše **narok za ugotavljanje terjatev**
- na tem naroku se stečajni upravitelj izreče o vsaki terjatvi posebej: terjatev prizna ali terjatev prereka (*nasprotuje, v tem primeru morajo upniki tožiti na ugotovitev terjatve*)
- nato se odredi postopek **vnovčevanja premoženja stečajnega dolžnika** ali pa **prodajo dolžnika kot celote**
- ko se premoženje unovči oz. kot se dolžnik proda, stečajni upravitelj pripravi predlog razdelitve med upnike
- nato se **razdelitev izvrši in sodišče družbo izbriše iz sodnega registra**
- ko je družba izbrisana, ne more ponovno oživetiti, zato po izbrisu ni možno plačati dolgov

NAČELA STEČAJNEGA PRAVA

NAČELO SUBSIDIARNOSTI

- v skladu s tem načelom se stečaj izpelje šele, ko ne uspejo postopki sanacije podjetja s prisilno poravnavo
- treba je poskusiti vse, da se stečaj prepreči, ker je stečaj neugoden za upnike in za družbo

NAČELO UNIVERZALNOSTI

- v stečajno maso sodi celotno dolžnikovo premoženje, ne glede na vrsto in lokacijo

NAČELO VNOVČEVANJA PREMOŽENJA

- stečajni upravitelj vnovči vse dolžnikovo premoženje, tako da izterja vse terjatve družbe ter proda premičnine in nepremičnine družbe

NAČELO OMEJITVE DOLŽNIKOVIH PRAVIC

- ob uvedbi stečajnega postopka je mogoče omejiti dolžnikove pravice glede razpolaganja s premoženjem
- te pravice preidejo na stečajnega upravitelja

NAČELO SORAZMERNEGA POPLAČILA UPNIKOV

- upniki se iz stečajne mase poplačajo sorazmerno s svojimi terjatvami
- obstajajo tudi **izjeme od tega načela**
  - upniki, ki imajo izločitveno pravico: imajo lastninsko pravico na stvareh v stečaju, zato lahko zahtevajo, da se njihove stvari vzamejo iz stečajne mase in se jim vrnejo
  - upniki, ki imajo ločitveno pravico: upniki, ki so terjatve posebej zavarovali, z zastavno ali pridržno pravico, zato se njihova terjatev poplača v celoti

NAČELO PRARITETE VSEH UPNIKOV

- položaj vseh upnikov v stečajnem postopku je enak, noben ne more imeti privilegiranega položaja ali prednosti
- če stečajni dolžnik pred začetkom stečajnega postopka nakloni posebno ugodnost enemu izmed upnikov, gre za kršitev paritetnega načela, zato se lahko takšno dejanje izpodbija
- izpodbija lahko stečajni upravitelj ali vsakdo izmed ostalih upnikov
- namen izpodbijanja je, da se premoženje, dano iz stečajne mase vrne in da se upniki poplačajo sorazmerno
- izpodbijanje je možno, če je bila ugodnost naklonjena največ 1 leto pred uvedbo stečaja in da je upnik vedel za slabo stanje podjetja
- obstajajo tudi **izjeme od paritetnega načela**, nekatere terjatve imajo prednost in se poplačajo prej:
  - terjatve delavcev: najprej se plačano osebni dohodki in odškodnina delavcem, to je so v skladu z načelom prioritete določenih terjatev
  - terjatve iz stroškov stečajnega postopka: stroški se poplačajo 100%, to je v skladu z načelom kritja stroškov, stečajni postopek se izvede le, če dolžnikovo premoženje zadošča vsaj za kritje stroškov stečajnega postopka

NAČELO ATRAKCIJE

- sodišče, ki vodi stečajni postopek, je pristojno za vse spore v zvezi s stečajem

NAČELO POSPEŠITVE POSTOPKA

- stečajni postopki morajo potekati čim hitreje

NAČELO OFICIALNOSTI

- organi stečajnega postopka morajo opraviti z zakonom določena dejanja

NAČELO DISPOZITIVNOSTI

IV. PRISILNA PORAVNAVA

- prisilna poravnava se **začne na predlog prezadolženega dolžnika** z namenom odprave prezadolženosti
- prezadolženost se odpravi z odložitvijo ali zmanjšanjem dolgov družbe in njeno reorganizacijo
- pri prisilni poravnavi gre za to, da so upniki, ki so pripravljeni pomagati dolžniku iz insolventnosti

- o uvedbi prisilne poravnave **odloči sodišče z odločbo**
- po odločbi sodišča družba ne more več odtujiti ali obremeniti svojega premoženja
- odločba o **uvedbi prisilne poravnave se objavi** v URL in na oglasni deski sodišča
- na dan začetka postopka se **pravno izenači položaj vseh upnikov**
- upniki morajo v 30 dneh prijaviti svoje terjatve upniškemu odboru
- oblikuje se načrt finančne reorganizacije družbe, ki naj bi odpravila prezadolženost
- postopek vodi **poravnalni senat**, ki ga sestavljajo 3 sodniki, v postopku imajo posebno vlogo upniki
- upniki oblikujejo **upniški odbor**, ki pregleda finančno stanje dolžnika, sodeluje pri oblikovanju načrta finančne reorganizacije, predlaga postavitev upravitelja prisilne poravnave, predlaga ukrepe za varstvo upnikov